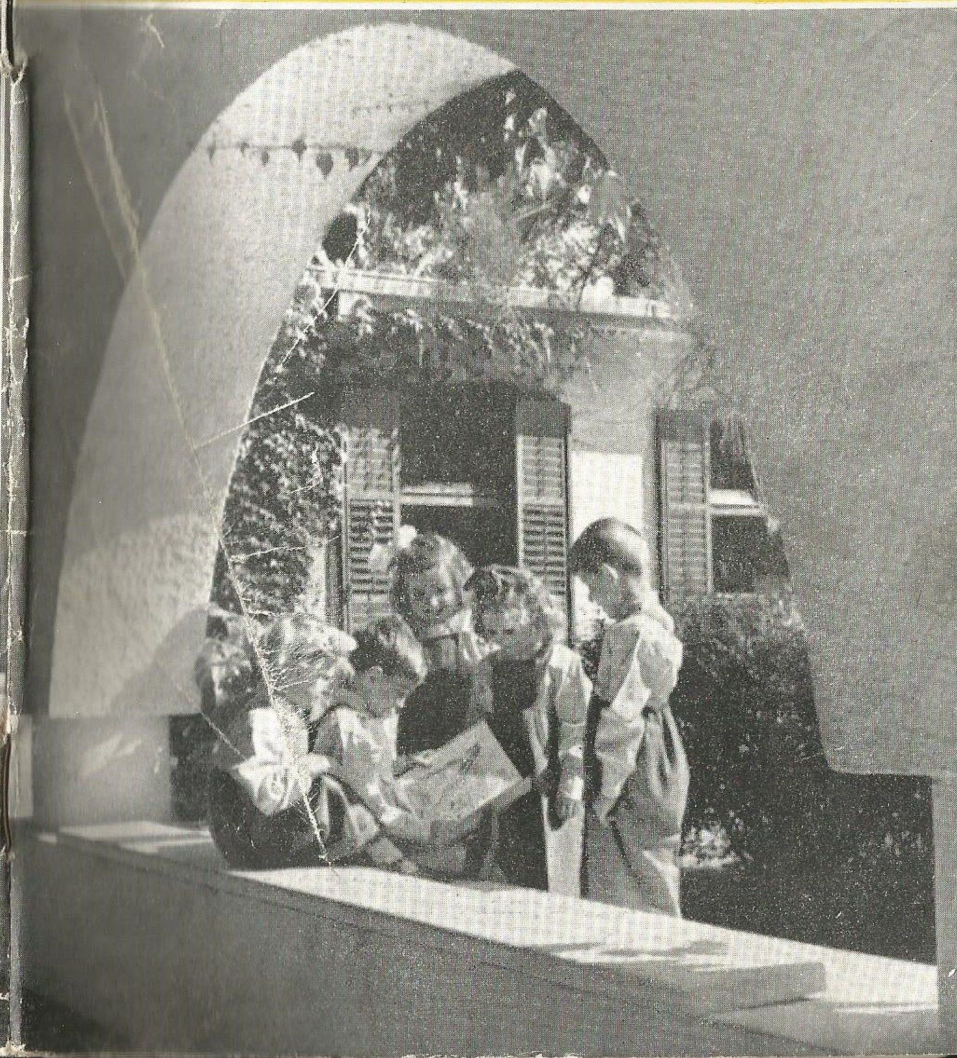
SUOMI-UNKARI

Nro 8 Hinta 30:— 1954

Näkymä Suomi—Unkari Seuran Jyväskylässä järjestämästä näyttelystä. Kuva liittyy kirjoitukseen sivulla 29.

SUOMI-UNKARI

SUOMI—UNKARI SEURA r.y:n ÄÄNENKANNATTAJA

Julkaisija: **SUOMI—UNKARI SEURA r.y.**

Toimitusneuvosto: **Suomi—Unkari Seuran johtokunta**

Päätoimittaja: **Marja Helin**

Elokuun 25 pnä 1954

SISÄLTÖ:

Lehti ilmestyy 12 kertaa vuodessa

Toimituksen ja konttorin osoite: **Helsinki, Mikonkatu 8. A. 13.**

TILAUSHINNAT:

Vuosikerta 300 markkaa, irtonumerohinta 30 markkaa.

Tilauksia vastaanottavat kaikki postitoimipaikat ja Rautatiekirjakauppa.

Painettu Helsingissä 1954, Kustannusosakeyhtiö Yhteistyön kirjapainossa

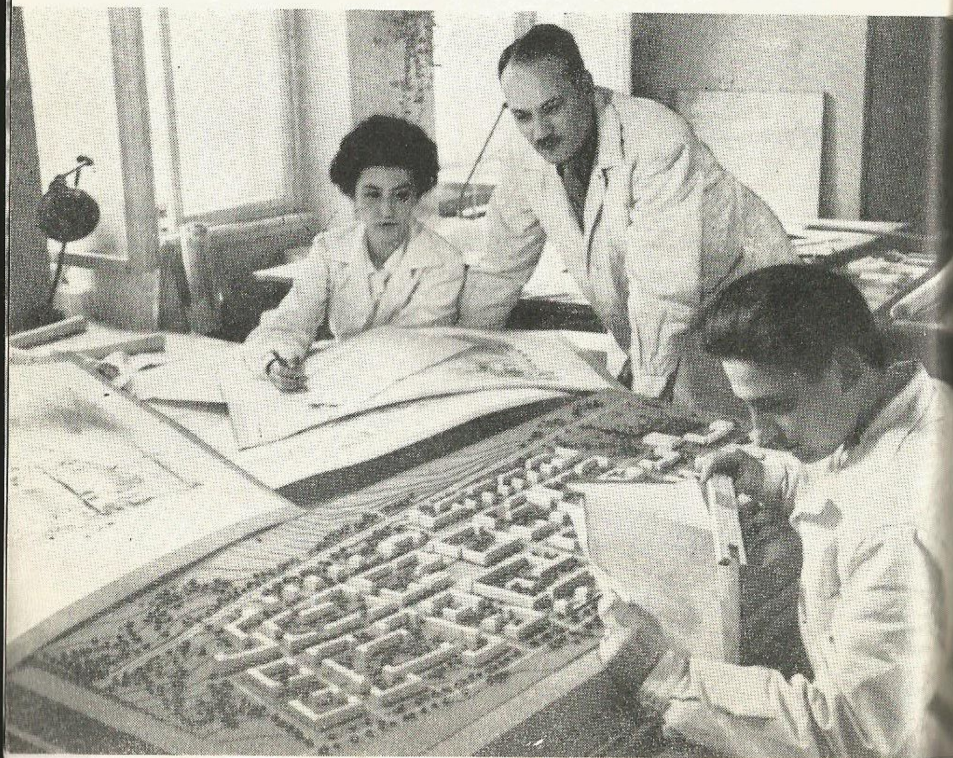
I kansisivu: Unkarin kansantasavallassa lapset saavat maksutta viettää kesää omissa virkistyskodeissaan ja pioneerileireillään. Kuvamme on eräästä lasten lomakodista Balatonin rannalla.

III kansisivu: Kaksi viikonlopun viettäjää Balatonin aalloilla, autonasentaja Mihály Polyák ja hänen vaimonsa, erään budapestiläisen tavaratalon naistenpukimon ompelijatar. Alakuvassa ryhmä auringonpalvojia Balatonin rannalla.

IV kansisivu: Pohjoisen Mátra-vuoriston kauneimpia lomanviettopaikkoja on Parádfürdö, joka on kuuluisa myös terveyslähteistään.

Entistä enemmän turvaa äidille ja lapselle, uusia kauniita asuntoja perheille . . .
Näin toteutetaan käytännössä Unkarin perustuslakia.

Millä tavalla perustuslain sisältö on muuttunut todellisuudeksi Unkarin kansan elämässä

§ 2. **"Kaikki valta Unkarin kansantasavallassa kuuluu työtätekevälle kansalle."**

Valtiovallan korkein elin on salaisella äänestyksellä valittu kansalliskokous. Vuoden 1953 edustajanvaaleihin osallistui 6,3 miljoonaa äänestäjää. (Unkarin väkiluku on 9,5 miljoonaa.) Unkarin kansalliskokouksen edustajat ovat työläisiä, talonpoikia ja henkisen työn tekijöitä. Työtätekevän kansan pojat ja tyttäret ovat myös valtiovallan paikallisina edustajina, kaupunkien ja kuntien neuvostoissa, joihin kuuluu yhteensä 220 000 salaisella äänestyksellä valittua jäsentä.

§ 5. **"Unkarin kansantasavallan talouselämä perustuu valtakunnalliseen kansantaloussuunnitelmaan."**

Viisivuotissuunnitelman toteuttamisen ansiosta Unkarin teollisuuden tuotanto on kohonnut lähes kolminkertaiseksi sodanedelliseen tuotantoon verrattuna. Viimeksi kuluneina viitenä vuotena, vv. 1949—54, on vuoriteollisuuden tuotanto kasvanut 109 prosenttia, sulattojen 140 prosenttia ja kemiallisen teollisuuden 200 prosenttia. Voimavirran tuotanto on noussut 120 prosenttia, kevyen teollisuuden 92 % ja elintarviketeollisuuden 160 prosenttia. Tuotannon kohoamisen ansiosta on väestö saanut käyttöönsä yhä kasvavan määrän hyödykkeitä. Vuosien 1949 ja 1954 välisenä aikana on puuvillankutomojen tuotanto noussut 167 miljoonasta neliömetristä 220 miljoonaan neliömetriin, kenkien tuotanto 4,6 miljoonasta parista 12,3 miljoonaan pariin ja sokerin tuotanto 144 400 tonnista 187 000 tonniin.

§ 45. **"Unkarin kansantasavalta turvaa kansalaisilleen oikeuden työhön sekä suoritetun työn määrää ja laatua vastaavaan palkkaan."**

Unkarissa on työttömyys jo useiden vuosien ajan ollut täydellisesti poistettu. Maan työssä olevien yhteismäärä lisääntyi vuoden 1949 tammikuun 1 päivän ja vuoden 1954 tammikuun 1 päivän välisenä aikana 3 910 400:sta 4 400 000:een. Saman ajan kuluessa kasvoi kansantaloudessa työskentelevien ruumiillisen työn tekijäin lukumäärä 460 000:lla. Sosiaalivakuutuksen avulla valtio pitää huolta myös vanhuksista: maksuttoman vanhuusvakuutuksen puitteissa työtätekevät saavat vanhuuseläkettä. Ikävuosista riippumaton tapaturmavakuutus turvaa tapaturman uhriksi joutuneen ja hänen omaistensa (joiksi lasketaan hänen vanhempansa, puolisonsa ja lapsensa) toimeentulon.

§ 46. **"Unkarin kansantasavalta turvaa työtätekevien oikeuden lepoon ja virkistykseen."**

Vuonna 1949 sai ammatillista virkistyshoitoa 113 500 työntekijää, vuonna 1950 156 000, vuonna 1951 176 000, vuonna 1952 180 000 ja vuonna 1953 200 000. Virkistyskustannuksista suorittaa valtio 80 prosenttia.

§ 47. **"Unkarin kansantasavalta suojelee työtätekevien terveyttä."**

Maksuton sairaus- ja vanhuusvakuutus koski v. 1947 3 miljoonaa, vuonna 1950 4,4 miljoonaa ja vuonna 1953 lähes 5,9 miljoonaa ihmistä. Vakuutetut ja heidän omaisensa saavat lääkärinhoitoa, lääkkeitä, terveydenhoitoa, tarpeellista sairaala- ja sanatoriohoitoa sekä rahallista sairausavustusta ajalta, jonka he ovat työkyvyttömiä. Valtion terveydensuojelujärjestelmä huolehtii laajassa mitassa äideistä ja heidän lapsistaan.

§ 48. **"Unkarin kansantasavalta turvaa työtätekevien oikeuden sivistykseen."**

Kansandemokratian aikana käyttöön otetussa kahdeksanluokkaisessa peruskoulussa opiskelee 1,2 miljoonaa lasta. Oppikoulujen oppilasmäärä on kaksi ja puoli kertaa, yliopistojen ja korkeakoulujen oppilasmäärä lähes neljä kertaa niin korkea kuin vuonna 1938. Vuonna 1938 oli julkaistujen kirjojen yhteinen painosmäärä 17,2 miljoonaa kappaletta, vuonna 1953 se oli 51,1 miljoonaa. Radiolupien määrä oli 419 000 vuonna 1938, mutta 1 100 000 vuonna 1954.

§ 50. **"Unkarin kansantasavallassa on naisilla samat oikeudet kuin miehillä."**

Naiset saavat samasta työstä saman palkan kuin miehet. Kaikki

Sähkövalo saapuu maalaiskylään. Johtoja vedetään Borsodin komitaatissa sijaitsevaan Széphalom-nimiseen kylään.

tehtävät ovat heille avoinna: heidän riveistään on kohonnut 2 varaministeriä, 52 kansalliskokouksen edustajaa, yli tuhat neuvostojen jäsentä sekä yli kuusituhatta tärkeissä asemissa olevaa valtion, talous- ja sivistyselämän virkailijaa. Yliopistojen oppilaista on neljäsosa naisia. Erilaisia valtion palkintoja on saanut 1 620 naista.

§ 50. **"... entistä enemmän laillista suojaa .. äitiydelle ja lapselle ..."**

Odottava äiti saa raskautensa aikana maksutonta lääkärinneuvontaa ja tarvittaessa myös hoitoa. Synnytyksen aikana hän saa rahallista äitiysavustusta. Jokainen vastasyntynyt saa valtiolta maksuttoman vauvanvarustepakkauksen. Rintalapset saavat tarpeen vaatiessa äitiys- ja lastensuojelulaitoksesta maksutta äidinmaitoa ja vitamiinipitoisia ravintoaineita. Työtätekevien vanhempien lasten huoltamiseksi on perustettu satoja lastenseimiä ja päiväkoteja.

§ 52. **"Unkarin kansantasavalta omistaa erityistä huolenpitoa nuorison kehittämiselle ja kasvattamiselle."**

Koulunsa päättäneet nuoret ihmiset saavat työtä kehittyneen kansantalouden palveluksessa ja mahdollisuudet ammatilliseen koulutukseen. Tulevia ammattimiehiä, oppilaita kasvatetaan

nykyaikaisissa oppilastyöpajoissa ja oppilaskouluissa. He saavat työhön ryhtymisensä ensi hetkestä alkaen palkkaa, täysihoidon ja vaatteet. Nuoret työläiset saavat vuosittain kolmen tai neljän viikon palkallisen loman ja samasta työstä saman palkan kuin aikuiset. Valtion laaja apurahajärjestelmä tekee kymmenille tuhansille nuorille ihmisille mahdolliseksi aineellisista huolista vapaina suorittaa yliopisto- ja korkeakoulututkintonsa. Vuonna 1953 valtio käytti apurahoihin ja oppilaskotien ylläpitoon 300 miljoonaa forinttia.

§ 54. "Unkarin kansantasavalta turvaa... oikeuden vapaaseen uskonnon harjoittamiseen."

Unkarin valtio teki vv. 1948—1950 kirkkokuntien kanssa sopimuksen, jossa se takasi niille kahdeksikymmeneksi vuodeksi vapauden aineellisista huolista. Vuonna 1954 on valtion avustus 68 miljoonaa forinttia. Vuoden 1945 helmikuusta lähtien vuoteen 1953 rakennettiin tai korjattiin Unkarissa valtion avustuksen turvin 922 roomalaiskatolista kirkkoa ja 154 roomalaiskatolista kirkkoherranvirastoa ja pappilaa. Valtio avustaa seurakuntien harjoittamaa sairaiden ja vanhusten huoltotyötä.

§ 7. "Unkarin kansantasavalta tunnustaa ja turvaa työtätekevän talonpojan oikeuden maahan."

Kansandemokratia, jonka talonpoikaisto sai maareformissa 1,8 miljoonaa hehtaaria lisää maata, edistää maatalouden kehittämistä ja talonpoikaiston hyvinvoinnin kohottamista yhä tehokkaamman tuen avulla. Keinokasteltujen maiden pinta-ala on vuoteen 1939 verrattuna kohonnut nelinkertaiseksi ja keinolannoitteiden käyttö oli kolminkertaiseksi. Talonpoikaiston työn tekee vaivattomammaksi ja tuloksellisemmaksi valtion kone- ja traktoriasemien antama apu. Näiden asemien traktorien lukumäärä oli 3 800 vuonna 1949 ja vuonna 1953 jo 12 000, jota määrää kuluvana vuonna edelleen kohotetaan 5 000:lla traktorilla. Talonpoikien elinehtoja kohottaa myös tuotanto-osuuskuntaliike, joka perustuu täydellisen vapaaehtoisuuden pohjalle. Tuotanto-osuuskunnissa viljelee 200 000 perhettä 900 000 hehtaarin laajuisen maa-alan.

§ 49. "Unkarin kansantasavalta turvaa kaikilla alueilla asuville vähemmistökansallisuuksille mahdollisuuden saada opetusta äidinkielellään ja vaalia kansallista kulttuuriaan."

Unkarissa olevien vähemmistökansallisuuksien asuttamilla alueilla saavat oppilaat peruskouluissa opetusta omalla slovakialaisella, romanialaisella, serbialaisella tai saksalaisella äidinkielellään. Vähemmistökansallisuuksien käytössä on 45 lastentarhaa, 276 peruskoulua ja 6 oppikoulua. Opettajakorkeakouluun on perustettu 3 oppituolia opettajien kouluttamiseksi vähemmistökansallisuuksia varten. Unkarissa elävät vähemmistökansallisuudet — slovakit, jugoslaavit, romanialaiset ja saksalaiset — julkaisevat omilla kielillään viikko- ja aikakauslehtiä, jotka saavat valtiolta avustusta. Vähemmistökansallisuuksien asuttamissa kylissä ja kaupungeissa heillä on omia laulukuoroja, näytelmäseuroja ja tanssiryhmiä, joissa he vaalivat ja kehittävät omaa kansankulttuuriaan.

§ 53. "Unkarin kansantasavalta tukee tehokkaalla tavalla työtätekevän kansan asiaa palvelevaa tieteellistä työtä."

Tieteellisen tutkimustyön kehittämiseen myönnettiin vv. 1950—1954 yhteensä 1 700 miljoonaa forinttia, joista 800 miljoonaa käytettiin investointeihin. Kossuth-palkinnon sai 79 tiedemiestä, 15 heistä jopa kaksi kertaa.

§ 53. "Unkarin kansantasavalta... edistää kaikin käytettävissään olevin keinoin kansalle uskollisen sivistyneistön kehittämistä."

Unkarilainen yhteiskunta suhtautuu sivistyneistön jäseniin kunnioituksella ja arvonannolla. Parhaat opettajat ja lääkärit saavat toiminnastaan kunnianosoituksia, joihin liittyy rahapalkinto. Rahastot turvaavat muusikoille, kuvaamataiteilijoille ja kirjailijoille jatkuvat luovan työn suorittamisen mahdollisuudet, aineellisen huolettomuuden, ja maan kauneimmille paikoille perustetut "taiteilijakodit" tarjoavat heidän luovalle työlleen sopivan ympäristön.

§ 51. "Unkarin kansantasavalta suojelee avioliittoa ja perhettä."

Valtakunnallisen asuinrakennusohjelman puitteissa rakennettiin Unkarissa v. 1953 16 000 uutta asuntoa. V. 1954 on asuinrakennustuotanto lähes kolminkertainen edelliseen vuoteen verraten (puolitoista miljardia forinttia, v. 1953 613 milj.). Lisäksi tuetaan omakotirakentajia valtion lainoin ja ilmaisin tontein. Lapsirikkaat perheet saavat lapsiluvun mukaan kohoavaa lapsilisäavustusta.

Koti- ja ulkomaankaupan ministeri
József Bognár:

"Haluamme kehittää kauppaa kaikkien maiden kanssa"

Uuden suunnan talouspolitiikka asetti myös ulkomaankaupalle uusia tehtäviä. Kun maan liiallista teollistamista suhteellisesti hidastetaan, tuodaan maahan nyt vähemmän raaka-aineita raskasta teollisuutta varten. Sitä voimakkaampi on väestön huollolle niin tärkeiden kulutustavaroiden ja kevyen teollisuuden tarvitsemien raaka-aineiden tuonti. Tuonnin avulla meidän on ollut ja on turvattava sellaisten tuotantotarkoituksiin tarvittavien hyödykkeiden kuin keinolannoitteiden, kuparivihtrillin, eräiden kasvinsuojeluaineiden ja kasvinsuojelussa tarpeellisten pienten traktorien saanti — tarvikkeiden, jotka ovat välttämättömiä maataloustuotannon kohottamistyössä, satojen lisäämiseksi. Samanaikaisesti olemme lisänneet eräiden suuritöisten erikoistarvikkeiden, ensi sijassa hienomekaanisten ja teknillisten valutuotteiden vientiä. Olemme myös ryhtyneet viemään maasta erilaisia uusia tavaralajikkeita.

Neuvostoliiton ja kansandemokraattisten maiden kanssa olemme viime vuosina solmineet pitkäaikaisia, uudentyyppisiin taloudellisiin suhteisiin perustuvia ulkomaankauppasopimuksia. Suuri apu ja monipuolinen tuki, jota olemme saaneet kaikilla valtakunnallisen ja taloudellisen rakennustyön aloilla Neuvostoliitolta, on käytännössä enimmäkseen kulkenut ulkomaankaupan tietä. Vuonna 1954 on ulkomaankauppavaihtomme Neuvostoliiton kanssa noin 30 prosenttia koko ulkomaankauppavaihdostamme. Myös kauppamme muiden demokraattisten maiden kanssa on viime vuosina ilahduttavasti kasvanut. Kansandemokraattisista maista haluaisin erityisesti mainita Kiinan kansantasavallan. Ennen maamme vapautusta Unkarilla ei ollut juuri minkäänlaisia kaupallisia yhteyksiä Kiinan kanssa, mutta jo nykyisin kauppavaihtomme on varsin huomattava. Vuonna 1954 muodostaa vientimme Kiinaan ja tuontimme sieltä noin 10 prosent-

Tekstiiliteollisuuden tutkimusinstituutin ajanmukaisissa laboratorioissa ammatti-ihmiset tutkivat erilaisten kankaiden ominaisuuksia, värien ja kudosten kestävyyttä.

tia maamme koko ulkomaankauppavaihdosta. Neuvostoliiton ja kansandemokraattisten veljesmaiden kanssa luomme tulevaisuudessa yhä kiinteämmät taloudelliset ja kaupalliset suhteet.

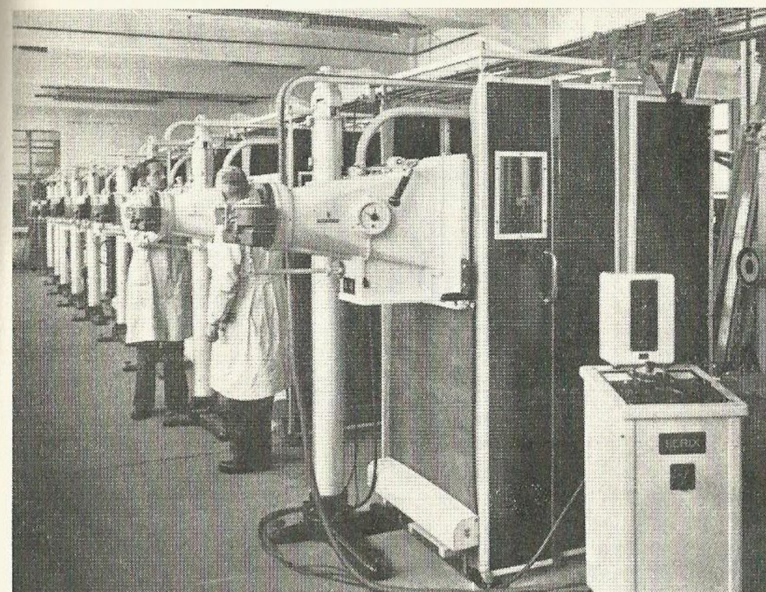
Samalla kun pyrimme lujittamaan taloudellisia suhteita demokraattisiin maihin, haluamme voimakkaasti kehittää ulkomaankauppasuhteitamme kaikkien maiden kanssa. Unkarilla oli menneinä vuosikymmeninä perinteellisiä kaupallisia yhteyksiä lukuisiin Länsi-Euroopan maihin, kuten Itävaltaan, Saksaan, Italiaan, Sveitsiin, Englantiin ja Ruotsiin, ja se kävi kauppaa pienemmässä tai suuremmassa määrin melkein kaikkien maiden kanssa. Viime vuosina ovat eräät maat rajoittaneet kaupankäyntiään Neuvostoliiton ja kansandemokraattisten maiden, mm. Unkarin kanssa. Neuvostoliiton ja muiden rauhanleiriin kuuluvien maiden johdonmukainen politiikka sekä kan-

sainvälisen jännityksen osittainen lieventyminen ovat myös kaupan alalla saaneet aikaan merkittävän muutoksen. Nykyisin jo melkein kaikissa maissa on varsin huomattavia taloudellisia piirejä, jotka haluavat käydä kauppaa maailman kaikkien maiden kanssa katsomatta siihen, millainen yhteiskuntajärjestelmä niissä on. Taloussuunnitelmamme vuodelle 1954 edellyttää huomattavaa ulkomaankaupan lisäämistä sekä tuonnin että viennin suhteen. Olemme solmineet lukuisten maiden kanssa tavaranvaihtosopimuksia ja käymme kauppaa 79 maan kanssa. Valmiutemme kauppavaihdon laajentamiseen kaikkien maiden kanssa ilmenee myös siitä tosiseikasta, että vaihtomme huomattavasti lisääntyi jo vuonna 1953 ja erityisesti vuonna 1954, esim. Suomen, Tanskan, Egyptin, Iranin, Uruguayn, Turkin ja muiden maiden kanssa. Vastaisuudessa olemme valmiit kauppavaihdon laajentamiseen ja suhteiden rakentamiseen kapitalististen maiden kanssa tasavertaisuuden, molemminpuolisen arvonannon ja molemminpuolisen edun pohjalla, suhteiden, joista on molemmille osapuolille hyötyä.

Meidän on täytettävä vientivelvoituksemme sekä määrällisesti että laadullisesti sovittujen toimitusaikojen mukaisesti. Meidän on omistettava entistä suurempaa huomiota tavaroiden kauniiseen ulkonäköön ja huolelliseen pakkaukseen. Ulkomaankauppaelimemme on oltava sekä ostossa että myynnissä entistä mukautuvampia ja joustavampia, niiden on enemmän tehtävä kauppaa ja vähemmän hallittava. Lähikuukausien aikana tulemme vahvistamaan kaupallista edustajistoamme. Tulemme järjestämään edustajistoja sellaisiin maihin, missä meillä ei sellaisia vielä ole ja lähettämään ulkomaille huomattavan määrän matkustavia kauppaedustajia sekä myös kutsumaan maahamme sellaisia taloudellisen elämän edustajia, jotka haluavat käydä kanssamme kauppaa.

Lisääntyneiden tehtävien vuoksi jaetaan nyt koti- ja ulkomaankaupan ministeriö kahteen osastoon, mutta kuluneiden vuosien rikkaat kokemukset säilyvät ja helpottavat molempien osastojen työtä ja yhteistoimintaa.

Uuden suunnan talouspolitiikka edellyttää kotimaisen tavaranvaihdon, kaupunkien ja maaseudun välisten tavaranvaihtosuhteiden kehittämistä ja väestön huoltoa parantavien toimenpiteiden suorittamista. Vuonna 1954 väestö ostaa noin 20 prosenttia enemmän tavaroita kuin vuonna 1953. Sellainen elintason ja tavaranvaihdon nousu yhden ainoan vuoden kuluessa todistaa ratkaisevasti merkittävistä tuloksista, joita olemme saavuttaneet hallitusohjelman toteuttamisen tiellä. Kun

Kiinaan lähetettävien "Serix 3"-tyyppisten sarjaröntgenkuvakoneiden ensimmäinen erä viimeisessä tarkastuksessa ennen pakkausta.

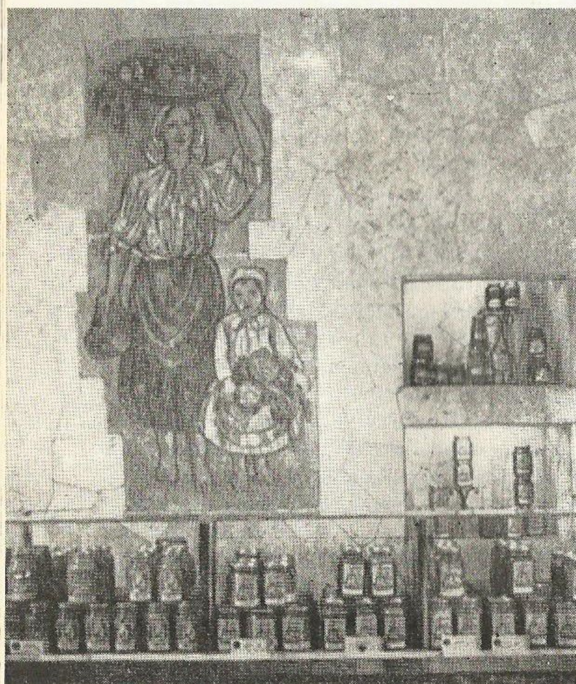
käyttötarvikkeiden kokonaismyynti nousee 20 prosenttia, mutta vaatetustarvikkeiden 37 prosenttia ja erilaisten teollisuustuotteiden 30 prosenttia, osoittaa se väestön hyvinvoinnin ja ostovoiman kasvua.

Niinsanottujen pitkäaikaisten käyttötavaroiden, kuten esim. polkupyörien, radiolaitteiden, huonekalujen, valokuvauskoneiden jms. myynti on lisääntynyt vielä voimakkaammin kuin teollisuustuotteiden. Pitkäaikaisten käyttötarvikkeiden kysynnän kasvu tai lasku on tärkeä sekä kaupan että väestön elintason astemittari.

Noussut, jopa moninkertaisesti, on myös työtätekevän talonpoikaiston tuotantotarkoituksiin tarvittavien hyödykkeiden kysyntä, mikä on selvänä merkkinä työtätekevän talonpoikaiston halusta tuottaa, samoin kuin maatalouden kehittämispyrkimysten menestyksellisyydestä ja noiden toimenpiteiden vaikutuksesta yksityistalonpoikaistalouksiin. Lopuksi on uuden suunnan talouspolitiikka lisännyt myös väestön keskinäistä tavaranvaihtoa, kun työtätekevän talonpoikaiston tuotteet ovat tul-

Kuuluisaa unkarilaista hanhenmaksapasteijaa saa ostaa Suomestakin. Kuvassa pasteijan laatua tarkkaillaan. Alakuvassa näkymä erään uuden budapestiläisen herkkutavaraliikkeen säilykeosastolta.

leet vapaille markkinoille. Sen ansiosta on vapaiden markkinoiden hintataso laskenut.

Viime aikoina suoritettu rautatiekuljetusten parantaminen on tehnyt mahdolliseksi toimittaa myös etäisimmiltä tuotantoalueilta tarvikkeita kaupunkeihin niiden väestön huoltamiseksi. Myös yksityistalonpoikien markkinoille toimittama tavaramäärä on huomattavasti kasvanut. Luonnollisesti meitä ilahduttaa yksityistalonpoikien tuotantohalu ja tulemme edelleen pitämään huolta siitä, että heidän kannattaa toimittaa tuotteitaan kaupunkien markkinoille, mutta olisimme hyvin iloisia, jos myös tuotanto-osuuskunnat toimittaisivat entistä enemmän tavaroita kauppaan ja jos myös talonpoikien kaupallisten osuuskuntien toimesta luotu niinsanottu komissiojärjestelmä tuottaisi suurempia tuloksia.

Kuluneina kuukausina olemme väestön huoltoa parantaaksemme perustaneet vähittäiskaupan alalle lähes

Laajennettu ja ajanmukaistettu herkkutavarain myymälä Budapestin Leninrengastiellä.

kymmenentuhatta liikelaitosta. Uuden hallitusohjelman julistamisen jälkeisenä aikana olemme siis saavuttaneet huomattavia tuloksia väestön huollon alalla, mutta eräiden tärkeiden käyttötarvikkeiden ja tavaroiden suhteen, joita tarvitaan tuotantotarkoituksiin, emme vielä kykene tyydyttämään väestön kysyntää. Syytä siihen meidän on etsittävä kaupan alueelta.

Kaupallinen ala on viime vuosina tyytynyt siihen, että se on luonut verkoston jakamaan teollisuuden tuottamia tavaroita väestölle, tarvikkeita, jotka osittain ovat vastanneet, osittain taas eivät ole vastanneet väestön kysynnän vaatimuksia. Täten on kaupan erääнä tärkeimpänä tehtävänä nyt ratkaisevalla tavalla puuttua teolliseen ja maataloudelliseen tuotantoon, varsinkin käyttötarvikkeiden ja eräiden uusien tavaralajikkeiden tuotantoon käymällä alituista kamppailua tavaroiden laadun parantamiseksi, teollisuustuotteiden lajivalikoiman suurentamiseksi, entistä parempien ja kauniimpien

tavaroiden tuottamisen puolesta. Se seikka, etteivät tärkeimmät investointihyödykkeitä tuottavat yritykset tee tyydyttäviä edistysaskeleita käyttötavaroiden valmistuksen alalla, johtuu osaksi siitä, ettei kauppa ole kaikin puolin tajunnut uuden suunnan sille asettamia tehtäviä. On myös kaupan virhe, että emme ole jokapäiväisen kaupallisen työn ja käytännön kokemusten pohjalta vielä viime aikoihin saakka tehneet sitä toteamusta, että käyttötarviketeollisuutemme organisaatio on liiaksi keskitetty, että olemme viime vuosina lukuisissa tapauksissa ehkäisseet laadun parantamisen, valikoiman suurentumisenn ja paikallisen kysynnän tyydyttämisen lopettamalla tärkeitä pienyrityksiä tai keskittämällä tuotantoa yhä suuremmassa määrin yhteen ainoaan tai muutamiin harvoihin tehtaisiin, mikä on parhaimmissakin tapauksissa johtanut tavaravalikoiman supistumiseen.

Kaupallinen toiminta vaatii vielä suuremmassa määrin kuin muut kansantalouden alat mukautumiskykyä ja joustavuutta, nopeaa sopeutumista usein muuttuviin tilanteisiin, kysynnän tuntemusta ja aktiivista puuttumista varastointiin sekä suuressa määrin itsenäisyyttä. Sen sijaan me olemme liiaksi keskittäneet kaupan organisaation ja liiaksi rajoittaneet liikkeiden ja yritysten johtajien liikkumatilaa, mistä on ollut seurauksena, että itsenäinen joustava toiminta alallamme on harvinaista. Paljon tehdään myös erehdyksiä tavaroiden jaossa, eri piirikuntien ja kauppaliikkeiden varaamien tavaramäärien suhteen sekä kysynnän tutkinnassa ja yhteydenpidossa teollisuuteen. Eräs päätehtäviämme on nyt tuon tilanteen korjaaminen, sillä työtätekevällä kansallamme on oikeus vaatia meiltä, että se saa rehellisesti ansaitsemallaan rahalla hyviä tavaroita ja kohteliaan, asianmukaisen palvelun. Olemme kyllä viime aikoina voimakkaasti laajentaneet kauppa-, myymälä ja ravintolaverkostoa, mutta liikevaihdon määrä on viime vuoden aikana noussut moninkertaisesti myyntiverkoston laajentumiseen verrattuna. Erityisen vaikea on tilanne ravintola-alalla.

Pyrimme tulevina vuosina kaikin voimin siihen, että voisimme yhä vahvistaa unkarilaisen ravintola- ja sokerileipomoalan suuria perinteitä ja laajentaa verkostoa. Tämä kehitys menee jo nyt omalla painollaan eteenpäin ja olemme avanneet ja avaamme myös useisiin ulkomaiden kaupunkeihin unkarilaisia ravintoloita, joissa on unkarilainen keittiö ja joissa soitetaan unkarilaista kansanmusiikkia.

Jokin aika sitten esitettiin ravitsemusliikkeiden toiminnan suhteen runsaasti oikeutettua arvostelua. Sen jälkeen olemme — yh-

teistoimin opetusministeriön kanssa — ryhtyneet moniin toimenpiteisiin, jollaisia tulemme jatkamaan. Tärkeimpiä niistä on, että — yleisön maun mukaisesti ja kotimaisia perinteitä vastaten kansanorkesterit tulevat soittamaan ravintoloissamme ja kahviloissamme. Siten vaalimme myös kansanmusiikkiamme, sen elimellistä yhteyttä unkarilaiseen kansanperinteeseen. Olen vakuuttunut siitä, että ravitsemusliikkeiden toimintaohjelman muutoksen, ts. kansan orkestereiden palauttamisen jälleen kunniaansa ja asemaansa, ottaa ilolla vastaan jokainen unkarilaisia kansanperinteitä rakastava ihminen, siis toisin sanoen maamme koko väestö.

Meidän tärkein tehtävämme on nyt hallitusohjelman mukaisien kaupan ja kulutustarviketeollisuuden suunnitelmien laatiminen moniksi vuosiksi, liiallisen keskityksen poistaminen, itsenäisen aloitekyvyn kohottaminen, laajojen mahdollisuuksien avaaminen maulle ja lahjakkuudelle, kaupallisen toiminnan saattaminen tieteelliselle perustalle, hyvien perinteiden vaaliminen ja kaupan tason kohottaminen, työtätekevän kansamme rakkauden ja kunnioituksen voittaminen sosialistisen kaupan avulla.

TYÖN LAKIKIRJA

Viimeksi kuluneiden vuosien aikana on Unkarin kansan työolosuhteissa tapahtunut huomattava kehitys. Entisinä aikoina riistetyt ja sorretut ruumiillisen ja henkisen työn tekijät ovat saaneet laajoja oikeuksia, jotka on vahvistettu työoikeuslakikokoelmassa — työn lakikirjassa — ja tulleet siten lainvoimaisiksi. Tämä työn lakikirja julkaistiin v. 1951 painettuna. Sen jälkeen tapahtunut Unkarin kansantalouden kehitys on tehnyt mahdolliseksi työoikeuksien jatkuvan laajentamisen ja työlakikirjan säädösten tarkistuksen. Unkarin kansantasavallan ministerineuvosto antoi v. 1953 tätä koskevan lainvoimaisen asetuksen.

TYÖLAKIKOKOELMA JA JOUKKOTYÖSOPIMUKSET

Kun työlakikokoelma määrää lainvoimaisena koko maan työolosuhteet, säännöstelee joukkotyösopimus jokaisen yksityisen liikkeen ja

yrityksen työolosuhteet paikallisten olosuhteiden ja kyseessä olevan liikkeen tai yrityksen ammatillisten vaatimusten mukaisesti. Joukkotyösopimuksen laatii toiselta puolen työntekijäin valitsema liike- (tehdas-) komitea, toiselta puolen yrityksen johto. Sopimussuunnitelmaa yrityksen työntekijät käsittelevät yleisissä neuvottelukokouksissa. Niissä esitetyn arvostelun ja ehdotusten mukaisesti muutetun sopimuksen allekirjoittaa sitten toiselta puolen liikekomitea ja toiselta puolen liikkeen johto. Työlakikokoelma takaa lainvoimaisesti kollektiivisopimuksissa vahvistettujen oikeuksien toteuttamisen.

OIKEUS TYÖHÖN JA SITÄ VASTAAVAAN PALKKAAN

Kun työlakikirja turvaa jokaiselle mahdollisuuden saada kykyjensä ja ammattitaitonsa mukaista työtä, se vahvistaa nykyisin vallitsevan tosiasiallisen tilanteen. Unkarissa ei ole ollut lainkaan työttömyyttä enää moniin vuosiin. Työläisten ja toimenhaltijain luku on yli 2,4 miljoonaa maan kokonaisväkiluvun noustessa 9,5 miljoonaan. Työpalkkojen maksamisessa ei sallita mitään eroa naisten ja miesten välillä.

Työlakikokoelma edistää työntekijäin rauhallista, häiriötöntä työtä ja ehkäisee perusteettomat henkilökunnan vaihdokset tehokkaasti rajoittaen yritysten johdon irtisanomisoikeutta. Vain sellaisissa tapauksissa työnantaja saa irtisanoa työntekijänsä, jos kyseisen tuotantolaitoksen toiminnan uudelleenjärjestely tai lakkaaminen tekee sen pakolliseksi tai jos työntekijä ei kykene tehtäväänsä kunnolla suorittamaan. Raskaana olevaa naista ei saa irtisanoa eikä iäkästä työntekijää sen johdosta, että hän on saavuttanut eläkkeeseen oikeuttavan iän. On myös kielletty irtisanomasta työntekijää, jonka työkyky on vähentynyt, samoin kuin sellaista, jolla on vähintään 4 huollettavaa. Tällaiset työntekijät on, jos yritys, missä he työskentelevät, lakkaa tai järjestetään uudelleen, siirrettävä johonkin toiseen yritykseen heille kuuluvaan työhön.

TYÖAIKA, LEPOTAUKO, LOMA JA VIRKISTYS

Unkarissa on päivittäinen työaika 8 tuntia. Terveydelle vaarallisissa töissä on työaika lyhempi. Työntekijäin normaalisen työajan lisäksi suorittamista ylityötunneista maksetaan ylityökorvaus, mutta kuitenkin sallitaan ylityötä teettää vain poikkeustapauksissa.

Työlain mukaan saa jokainen työtätekevä päivittäin vähintään puolen tunnin palkallisen päivällistauon, yhden vapaapäivän viikossa ja

palkallisen vuosiloman. Palkallisen vuosiloman muodostavat perus- ja lisäloma. Perusvuosiloma on kaksi viikkoa, mutta pitenee palvelusvuosien mukaisesti. Ennen vuotta 1945 suoritetusta työstä tulee joka kolmannesta vuodesta, ja vuoden 1945 jälkeen suoritetusta työstä joka toisesta vuodesta yksi lisälomapäivä. Alle 16-vuotiaat nuoret saavat peruslomaansa kahden viikon, ja 16 vuotta täyttäneet nuoret viikon lisäloman. Raskasta ruumiillista työtä suorittavat henkilöt, kuten kaivostyöläiset, metallityöläiset ja sulattotyöläiset saavat yhden tai kahden viikon pituisen lisäloman. Henkisen työn tekijät saavat — työnsä ja ammattinsa mukaisesti — 12—16 työpäivän pituisen lisäloman.

Sadattuhannet työtätekevät ja heidän perheittensä jäsenet saavat loma-aikanaan virkistystä halvasta hinnasta tai kokonaan maksutta. Maksuista vapautettuja ovat mm. teollisuustyöoppilaat, nuoret työläiset, työn sankarit ja aktivistit samoinkuin ne, joita uhkaavan sairauden torjuminen vaatii virkistystoimenpiteitä. Tällaisen virkistyshoitoa saavan työtätekevän kustannuksista suorittaa valtio 80 %. Jokainen lomalla oleva ja hänen mukanaan seuraavat perheenjäsenet saavat matkalle lähtiessään 60 % alennuksen rautatiematkan hinnasta.

TYÖNSUOJELU

Työlakikokoelma velvoittaa työnantajan — useimmissa tapauksissa valtion — pitämään huolta työnsuojelusta ja siitä, että työolosuhteet ovat terveelliset. Vasta sen jälkeen kun työnsuojelutarkastus on suoritettu, sallitaan jonkin uuden yrityksen aloittaa toimintansa, suorittaa muutoksia nykyisin jo toimivissa tehtaissa tai asentaa niihin uusia koneita. Jokainen yritys on velvollinen huolehtimaan siitä, että työtätekevien käytössä on riittävä, heidän lukuaan vastaava määrä pukusuoja- ja pesuhuonetilaa, joka on varustettu nykyaikaisin laittein. Likaista työtä suorittavat työläiset saavat maksutta työpuvun. Pakkasessa työskentelevä saa maksutta lämpimän, vanutäytteisen puvun, saappaat ja kuumaa teetä. Tuulettimet, suihku- ja suojalaitteet huolehtivat työntekijäin terveydestä. Ken työskentelee kaasupitoisessa tai kuumassa työpaikassa, saa ns. suojaravintoa ja -juomaa.

Työlakikokoelmassa määrättyjen terveydenhoitosäädösten toteuttamista valvoo terveydenhoitoministeriö ja valtakunnallinen ammattiliittoneuvosto. Yritysten ja liikkeiden ammattiyhdistyskomiteoilla on laajat oikeudet suojalaitteiden valvontaan ja uusia työnsuojelulaitteita koskevien aloitteiden tekemiseen.

TERVEYSSUOJELU

Unkarissa on jo toiminnassa laaja työpaikkojen lääkintäverkosto. Työhön ilmoittautuneet työntekijät sijoitetaan mikäli mahdollista työpaikalla suoritetun lääkärintutkimuksen perusteella ruumiinrakenteensa ja terveydentilansa mukaiseen työhön. Työpaikan lääkäri tutkii jokaisen hoidossaan olevan tehtaan työntekijän vähintään kerran vuodessa; erikoistehtävissä työskentelevät kuitenkin useammin — puolivuosittain tai neljännesvuosittain — silloinkin, kun heillä ei ole vaivoja. Tutkimuksen perusteella työläinen tarpeen vaatiessa voidaan siirtää toiseen tehtävään, lähettää saamaan sairautta ehkäisevää virkistyshoitoa tai lääkärinhoidolliseen käsittelyyn.

Maksuttoman ammatillisen sosiaalivakuutuksen puitteissa työläiset saavat lääkärinhoitoa, lääkkeitä, terapeuttisia apuvälineitä (kuten silmälaseja, tukiliivejä, jalantukia jne.), sairaala- ja parantolahoitoa. Työntekijä saa huoltoavustusta, jos hän on työkyvytön, yli-ikäinen tai invalidi. Sosiaalivakuutus maksaa lapsiluvun mukaan perhelisää sekä suorittaa synnytys- ja hautausavustusta. Sosiaalivakuutettujen luku oli v. 1938 vain vajaa kolmannes koko väestöstä; vuonna 1953 sensijaan jo 62 % Unkarin väestöstä nautti sosiaalivakuutuksen turvaa.

NAISTEN JA NUORISON SUOJELU

Työlakikokoelmassa on säädetty, että työtätekevä nainen saadaan sijoittaa vain hänen kuntoaan vastaavaan tehtävään. Työlakikirjan periaatteen mukaisesti on julkaistu luettelo sellaisista töistä, joihin ei niiden vaatiman voimakkaan ruumiillisen ponnistelun vuoksi saa naisia sijoittaa. Toinen virallinen säädös korostaa, että, että naiset on sijoitettava etupäässä vain keveitä ruumiillisia ponnistuksia vaativiin tehtäviin (kuten esim. kaupan ja liikenteen palvelukseen).

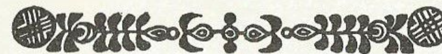
Raskaana olevat naiset ovat erityisessä suojeluksessa. Raskauden neljännestä kuukaudesta kuudenteen kuukauteen synnytyksen jälkeen työtätekevä äiti on sijoitettava kevyempään tehtävään ja jos hän niin toivoo, on hänelle järjestettävä vieläkin helpompaa työtä. Uudessa tehtävässään hän saa saman palkan kuin aikaisemmastakin työstään.

Työtätekevä äiti saa raskausaikanaan kolmen, lääkärin määräämissä tapauksissa neljän kuukauden täysipalkkaisen synnytysloman. Jos lapsi sairastuu ja äidin täytyy hoitaa sitä kotona, hän saa sitä varten palkallisen loman. Alle vuoden ikäisen lapsensa hoitoa varten hän saa lomaa määräämättömän ajan, mutta 1—2-vuotiaan lapsen kotihoitoa varten kuitenkin korkeintaan kahden kuukauden palkallisen loman. Tuolta ajalta hänelle maksaa palkan ammatillinen sosiaalivakuutuslaitos. Naiset, jotka imettävät lapsiaan, saavat helpotusta työajastaan: he saavat joka päivä poistua kaksi kertaa työpaikaltaan kotiinsa tai lastenseimeen imettämään lastaan. Myös tuolta ajalta he saavat täyden palkan. Nuorten suojana on työlakikokoelman säädös, että alle 14-vuotiaita poikia ja tyttöjä ei saa ottaa työhön, ja 14—16-vuotiaita ainoastaan lääkärin tutkimuksen perusteella. Jos kysymyksessä oleva työ lääkärin mielestä on nuorten terveydelle vaarallista, on nuorten kanssa tehty työsopimus purettava.

TYÖTÄ KOSKEVIEN RIITAKYSYMYSTEN RATKAISU

Työtä koskevien riitakysymysten sovittelu on työpaikan ns. sovittelukomitean tehtävänä. Siinä on neljä jäsentä: kaksi työntekijäin ja kaksi yrityksen johdon edustajaa. Sekä asianomaiset työntekijät että yrityksen johto voivat esittää vastalauseensa sovittelukomitean tekemien päätösten johdosta. Työntekijät voivat myös kääntyä oikeusistuimen puoleen ja vedota siihen yrityksen johdon taholta suoritettujen kurinpidollisten toimenpiteiden johdosta. Työlakikirjan loppuosa sisältää säädöksiä rankaisutoimenpiteistä sellaisille vastuunalaisille johtohenkilöille, jotka eivät pidä voimassa työntekijöiden laillisesti taattuja oikeuksia.

Ammattiliitot huolehtivat siitä, että työtätekevien oikeudet joka suhteessa otetaan riittävästi huomioon. Työlakikokoelma oikeuttaa valtakunnallisen ammattiliittoneuvoston ja myös yksityiset ammattiliitot esittämään selostuksia kullekin ministeriölle, suorittamaan tutkimuksia työpaikoilla ja todetessaan vastuunalaisten syyllistyneen laiminlyönteihin vaatimaan virheiden välitöntä korjaamista. Jos siitä ei ole tulosta, ne voivat ryhtyä tarvittaviin virastollisiin, jopa oikeudellisiinkin toimenpiteisiin.

SUOMI-UNKARI-lehden kirjoitukset, artikkelit, reportaashit, kuvat y.m. ovat vapaasti käytettävissä.

Iloisesti hymyilevä Erzsébet Bencsik sitomassa lyhteitä "Vapautus"-tuotanto-osuuskunnan pellolla Kistelekin kylässä, Csongrádin komitaatissa.

Kymmenes vapaa elonkorjuu

Kuivaa syksyä ja epätavallisen ankaraa talvea seurasi sateinen mutta kuitenkin lämmin kesä Unkarissa. Hyvän sään ansiosta ovat kaikki kasvit nopeasti kehittyneet. Talvivehnä, ruis, talviohra ja kesäohra kypsyivät samanaikaisesti, mitä ei ole tapahtunut miesmuistiin. Sekä määrällisesti että laadullisesti hyvän sadon korjuu on antanut unkarilaiselle talonpojalle suuren tehtävän: sato oli lyhyessä ajassa korjattava pelloilta varastosuojiin.

Unkarin kuuluisilla tasangoilla käyvät maanviljelijät reippaina ja iloisina raskaaseen elonkorjuutyöhön. Kymmenennen kerran korjaa elonsa vapaalta omalta maaltaan unkarilainen talonpoika, jota ennen vapautusta satojen vuosien ajan nälkä, kurjuus ja puute ahdistivat. Noina aikoina kourallinen suurtilallisia omisti puolet viljelysmaasta, kun taas miljoonat talonpojat olivat vailla maata ja asuivat kehnoissa hökkeleissä. Vuonna 1945 suoritettu maareformi poisti kuitenkin suurtilanomistajajärjestelmän ja antoi talonpoikaistolle 1,8 miljoonaa hehtaaria lisämaata.

Sen jälkeen on jokainen vuosi tuonut mukanaan maaseutuväestölle yhä uusia menestyksiä. Erityisesti viimeksi kuluneen vuoden aikana — Unkarin kansandemokratian nykyisen kehitysvaiheen mukaisesti — Unkarin kansa keskitti ponnistuksensa maatalouden kehittämiseen.

Maatalous saa kuluvana talousvuotena käyttöönsä neljätöista kertaa niin paljon jalostettua siemenviljaa ja viisi kertaa niin paljon keinolannoitteita kuin vuonna 1938. Uuden hallitusohjelman mukaan tarjottiin työtätekevälle talonpoikaistolle mahdollisuus saada lisämaata. Tämän sekä muiden toimenpiteiden ansiosta viljanviljelysala on nyt 150 000 hehtaaria suurempi kuin viime vuonna. Kuluneina vuosina on vähitellen luotu kone- ja traktoriasemien verkosto. Tämän vuoden elonkorjuuseen osallistuu yli 12 000 traktoria, 2 000 puimakonetta ja 3 000 sitomakonetta huojentaen talonpoikaiston raskasta työtä.

Kehitys on siis huomattava, mutta tehtävätkin ovat suuret. Sadonkorjuussa tapahtunut jyvähäviö on viime aikoihin saakka ollut noin 10—12 %. Siellä, missä korjuu on suoritettu koneellisesti, on jyvähäviö pienentynyt, mutta toivottua tasoa ei vielä ole voitu saavuttaa.

Unkarin talonpoikaisto on innolla ryhtynyt kymmenennen vapaan elonkorjuun lujaan urakkaan ja päättänyt

Elonkorjuu on alkanut. "Punaisen Lipun" kunniamerkillä palkittu Máté Zalka-puintiprikaati työssään.

huomattavasti alentaa jyvähäviötä. Sillä olisikin suuri kansantaloudellinen merkitys, koska jo esim. yhden ainoan piirikunnan — Somogyn piirikunnan — elonkorjuussa jyvähäviö on niin suuri, että tuolla viljalla voitaisiin tyydyttää 10 000 ihmisen leivän tarve.

Jyvähäviön poistamisessa tulevat avuksi puima- ja elonkorjuukoneet. Tätä osoittaa, että monet etevät kombaininkuljettajat jo vuonna 1953 onnistuivat supistamaan jyvähäviön 1 prosenttiin. Kone- ja traktoriasemien työntekijät ovat kuluvana vuonna suunnitelmallisesti valmistautuneet elonkorjuutöihin parhaalla mahdollisella tavalla ja kunnostaneet koneensa hyvin. Heidän työtään ovat avustaneet myös suuryritysten työläiset, jotka ovat alkaneet työläisten ja talonpoikien liiton merkeissä tukea koneja traktoriasemia. Talvi- ja kevätkuukausien aikana suoritettiin lukuisissa tehtaissa suunnitelmallisesti puimakoneiden, traktorien ja muiden maatalouskoneiden parannus- ja korjaustöitä. Sadonkorjuun alkaessa lähtivät monet tuhannet teollisuustyöläiset maan eri puolille avustamaan maaseudun väestöä elonkorjuussa. Taitavien ammattimiesten mukaantulo teki mm. mahdolliseksi sen, että voitiin järjestää lukuisia "liikkuvia koneidenkorjaamoja" maan kaikkiin osiin. Korjuutyön aikana puimakoneissa, leikkuukoneissa, traktoreissa ja lajittelukoneissa esiintyvät viat saatettiin täten korjata heti paikan päällä ja pysyttää koneet jatkuvassa käynnissä.

Suurimman osan työstä suorittaa luonnollisesti talonpoikaisto — paljon järjestelmällisemmin, suunnitelmallisemmin ja suuremmalla työnilolla kuin koskaan aikaisemmin.

Tuotanto-osuuskuntien talonpojat, joiden luku nousee lähes neljännesmiljoonaan ja jotka viljelevät noin 18 % maan pelloista, ovat innolla valmistautuneet korjaamaan kylvötyön hedelmiä ja saattamaan ne suojaan nopeasti.

Tämän tavoitteen saavuttamisen tekee mahdolliseksi koneiden tarkoituksenmukainen käyttö ja entistä lukuisampi ihmistyövoima. Tuotanto-osuuskuntiin kuuluvien talonpoikien parhaimmisto on pyrkinyt järjestämään kaikki mahdollisuudet siihen, että osuuskuntien jäsenistä entistä suurempi määrä osallistuisi työhön. Jotta myös naiset voisivat ottaa osaa elonkorjuuseen, ovat paikallisneuvostot yhteistoimin Unkarin naisten demokraattisen liiton kanssa järjestäneet kesä-lastenseimiä ja päiväkoteja, joihin naiset jättävät lapsensa hoidettaviksi korjuutöiden ajaksi. Tuotanto-osuuskunnissa aloitettu liike on temmannut mukaansa myös satoja tuhansia pien- ja keskisuuria tiloja omistavia yksityistalonpoikia. He kaikki kilvoittelevat keskenään siitä, että voivat viedä määräaikana aloitettavan korjuutyön nopeasti päätökseen.

Kaunis mutta raskas elonkorjuutyö on Unkarin talonpoikaiston suuri juhla. Päivällistunneilla kuuntelevat talonpojat puiden varjossa radiomusiikkia sekä pelloilla vierailevien kulttuuriryhmien lauluja ja runoja. Työn aikana saavat korjuutyöläiset virkistystä tuotanto-osuuskuntien järjestämistä "liikkuvista kioskeista", joista myydään juomia ja virvokkeita. — Elonkorjuun päätyttyä kokoontuu maaseudun väestö perinteelliseen elojuhlaan. Parhaita työntekijöitä kunnioitetaan kullankeltaisista tähkistä valmistetuilla seppeleillä. Lauluin ja tanssein juhlitaan työn tuloksia — rikasta satoa, jonka ansiosta Unkarin kansa astuu jälleen askeleen eteenpäin kohti hyvinvointia ja edistystä.

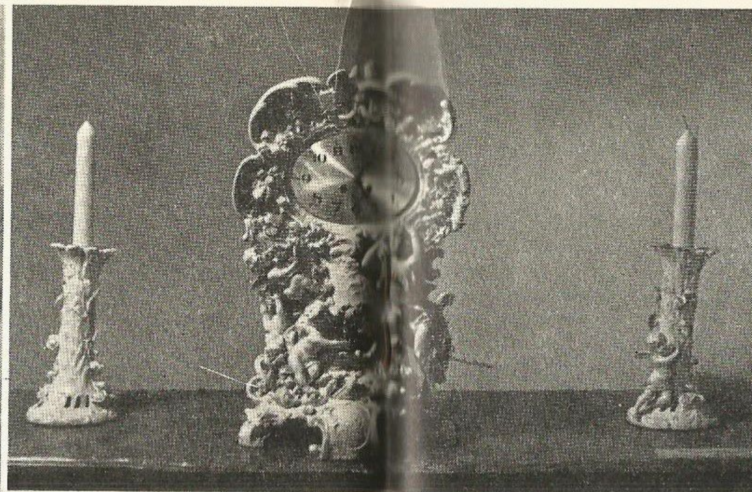

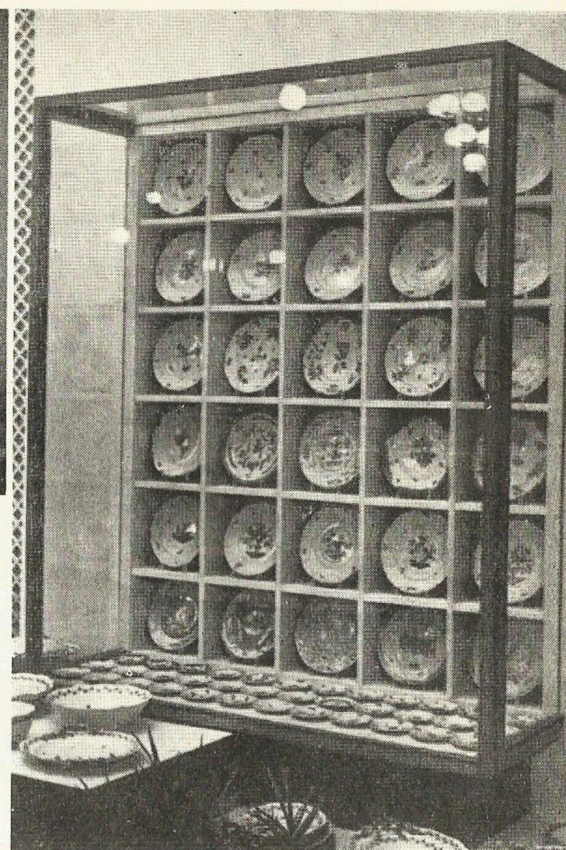
VIIKONLOPPUJUNIA RETKEILIJÖILLE. Matkailuhaluisten lukumäärä kasvaa jatkuvasti. Budapestin asukkaat ovat esittäneet asianomaisille elimille pyynnön, että olisi järjestettävä erikoisjunia, jotka tekisivät matkoja historiallisesti kuuluisiin, luonnonkauniissa ympäristössä sijaitseviin maaseutukaupunkeihin. Matkatoimisto IBUSZ asetti liikenteeseen kahdentyyppisiä viikonloppujunia: Retkeilijä- ja kaupunkienkatselujunia. Edellisissä myönnetään matkalippujen hinnoista 66 prosentin, jälkimmäisissä 50 prosentin alennus. Alunperin oli tarkoituksena asettaa ensimmäiset retkeilijäjunat liikenteeseen kesäkuun alussa, mutta mielenkiinto asiaan oli niin suuri, että jo toukokuussa suuntasi 16 junaa matkansa maan eri osiin. Jokaisessa kaupunkienkatselujunassa on 1.200 matkustajaa. Esim. Aggtelekin tippukiviluolaseudulle suuntautuvien junien lukumäärä oli lisättävä nelinkertaiseksi ja sekin määrä osoittautui riittämättömäksi. Erittäin monet suuntaavat matkansa Egerin kaupunkiin. Sunnuntaipäivinä Egerin historialliseen kaupunkiin saapuu retkeilijöitä maan kaikilta kulmilta. Myös retkeilijäjunat ovat hyvin suosittuja. Tonavan rannalla sijaitsevassa Zebegényssä käy joka sunnuntai 2.500—3.000 matkailijaa lepoa ja virkistystä saamassa. Suosituimmat retkeilykohteet ovat kuitenkin Balaton-järven rantamat.

KAKSIKYMMENTÄTUHATTA NUORTA PIONEERIA BALATONIN RANNOILLA JA VUORISTOSSA. Balatonin rantamilla ja vuoristoseuduilla, 29 paikkakunnalla, on kuluvana kesänä 16.400 nuorta pioneeria virkistystä saamassa. Lisäksi viettää 3.600 pioneeria kesälomaa Budapestin lähellä Csillebércissä. Nuoret pioneerit eivät kuluta aikaansa ainoastaan uiden, retkeillen ja yhteisleikein, vaan viihtyvät mainiosti myös biologian ja lennokkirakennuksen harrastuspiireissä. Edelleen saa 2 240 alle kouluikäistä lasta viettää maksutonta virkistyslomaa Parádissa, Sasvárissa, Tóalmásissa, Leányfalussa ja Freiheitsbergissä.

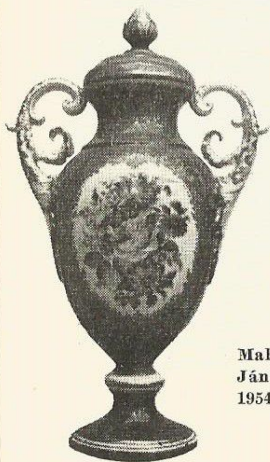

Herendin porsliinitehdas 115-vuotias

Taideteollisuusmuseossa avattu Herendin porsliinin näyttely

Yllä kello ja kynttilänjalat vuodelta 1890, oikealla lautasia eri vuosilta, vasemmalla maailmankuuluja Herendin porsliinilintuja, alla aamiaisastiasto vuodelta 1899.

Malja, maalannut János Bachstadt, 1954.

Ruusukuvioin koristettu malja.

Kuvissa tällä aukealla suomalainen ammattiyhdistysvaltuuskunta viettämässä aurinkoisia lomapäiviä Balaton-järven rannalla.

M. VALVE:

LOMALLA UNKARISSA

Suomalaisten ammatillisten liittojen toimitsijoita vieraili tänä kesänä Unkarissa Ammattiliittojen keskusjärjestön kutsusta. Mukana olivat M. Valve Puutyöväenliitosta, A. Jäntti Putkityöntekijäinliitosta, A. Leino Kutomatyöväenliitosta sekä rouvat E. Tattari Elintarviketyöläisten liitosta ja E. Pirhonen Rakennustyöläisten liitosta.

Viettäessämme noin kuukauden päivän kauniissa Unkarin maassa meillä oli tilaisuus tutustua sen kansan sekä juhlaan että arkeen. Näimme nuoret pioneerit omalla pienoisrautatiellään Budapestin Vapauden vuorella hoitelemassa vastuuntuntoisina heille uskottua tehtävää. Näimme Unkarin työläisiä vapaa-ajan vietossaan huvipuistoissa ja teattereissa kiinnostuneina kulttuurin parhaisiin saavutuksiin, jotka on tehty koko kansan omaisuudeksi.

Erikoinen elämys oli seurata Unka-

rin työtätekevien lomanviettoa. Unkarin suurimman järven, 80 km pitkän ja 8 km leveän Balatonin rantamilla on lukuisia lepokoteja. Ennen maan vapautumista nämä lomakodit olivat muutamien harvojen rikkaitten hallinnassa, nyt ne kuuluvat ammattiliitoille. Sodan tuhot olivat täälläkin olleet huomattavat.

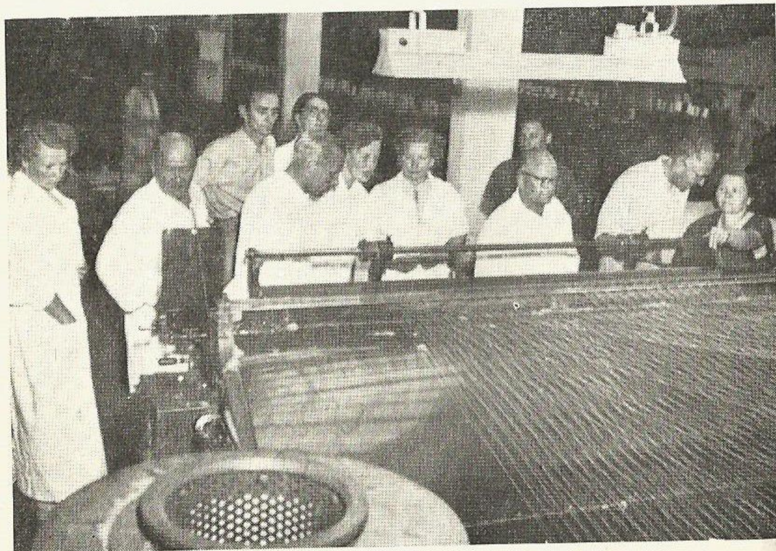
Meidän virkistyspaikaksemme oli valittu Ammattiliittojen keskusneuvoston omistama lomakoti. Sen suojissa on tilaa 250 lomailijalle, jotka vaihtuvat aina kahden viikon väliajoin. Tallellakin siellä on lomanviettäjiä. Lomakustannuksista työläinen maksaa vain 20 pros. ja matkalipuista 50 pros. Työnorminsa täyttäneet saavat täyssin vapaan oleskelun. Samantapaisia lomanviettopaikkoja ja sanatorioita on myös Unkarin kauniissa vuoristossa.

Lepo- ja virkistyspaikkojen lisäksi tutustuimme Unkarin teollisuuslaitoksiin, mm. huonekalu-, metalli-, kone-, tekstiili- ja makeistehtaisiin. Entisestä maatalousmaasta Unkari on kehittynyt teollisuusmaaksi, joka pystyy viemään jo ulkomaillekin erittäin korkeatasoisia tuotteita. Kaikilla työpaikoilla kiintyi huomio ihmiseen kohdistuvaan huolenpitoon. Tehtaissa oli lastenseimet, ensiapuasemat, opiskelu- ja kulttuurisalit. Eräässä makeistehtaassa oli jopa keinojääratakin, jolla näimme kaunista jääbalettia.

Pääsimme näkemään Unkarin rakennusteollisuuden jättiläismäisiä saavutuksia mm. Sztálinvárosin nuoreen kaupunkiin, jonka rakentaminen aloitettiin vasta keväällä 1950. Tällaisiin tuloksiin pystyy vain kansa, joka luottaa onnelliseen tulevaisuuteensa.

Unkarin kansa osaa antaa arvoa rauhalle. Se tietää, että sen rakennustyön peruskivenä on rauha.

Valtuuskunta unkarilaiseen tekstiilitehtaaseen tutustumassa.

Suomi—Unkari Seuran jäseniä ja ystäviä lähdössä Päiväkummun retkelle.

Suomi-Unkari Seura toimii

KESÄINEN AUTORETKI

Kesäkuun 10 päivänä seura järjesti jäsenilleen ja ystävilleen reippaan ja virkistävän autoretken pääkaupungin lähistöllä sijaitsevaan naisten ja lasten virkistyskotiin Päiväkumpuun. Matkalle lähdettiin kolmella Suomen ja Unkarin lipuin sekä seuran tunnuksin koristetulla linja-autolla. Autot tekivät pienen kierroksen kaupungin merenrantakatuja suunnaten lopuksi matkansa Lauttasaaren ja Kauniaisten kautta määränpäähän.

Päiväkummussa lepokodin emäntä Sirkka Lehtovuori toivotti retkeläiset tervetulleiksi. Kahvipöytä oli katettu ulkosalle ja sauna lämmitetty. Lentopallovälineet olivat myös tuossa tuokiossa odottamassa pelaajia. Pian retkeilijät olivatkin touhua täynnä: naisille annettiin etuoikeus mennä saunomaan, nuoret ryhtyivät pelaamaan lentopalloa, toiset lähtivät tarkastelemaan taloa ja sen kasvihuoneita ja toiset riensivät sammuttamaan janoaan kahvipöydän antimilla. Nopeasti seu-

Nuoriso innostui pelaamaan lentopalloa Päiväkummun retkellä.

ran järjestelytoimikunnan jäsenet panivat pystyyn soman unkarilaisten käsitöiden näyttelyn, jota illan mittaan käytiin ihailemassa. Kovaäänisen välityksellä saatiin kuulla unkarilaista äänilevymusiikkia.

Kesäisessä luonnossa suoritettiin myös ohjelmaa seuran huvimestarin Lasse Kuuselan johdolla. Vilho Sams kertoi meheviä juttuja, Kallion kisällittäret esittivät laulujaan ja osallistuipa yleisökin yhteislauluin ilonpitoon. Lopuksi esitettiin unkarilaisia kaitafilmejä.

UNKARILAISIA SUOMESSA

Kuluneen kesän aikana on maassamme vieraillut useita veljeskansamme edustajia.

Perjantaina 11. 6. saapui Seutulan lentokentälle Unkarin Tiedeakatemian kielen- ja kirjallisuuden osaston sihteeri, tohtori György Lakó Jyväskylän Kasvatusopillisen Korkeakoulun kutsumana luennoimaan Jyväskylän kesäyliopistossa unkarinkielestä. Vierasta olivat vastaanottamassa Unkarin täkäläinen asiainhoitaja Márian Balogh, lähetystöavustaja Rezsö Mikola, fil.tri Martti Sadeniemi ja Suomi-Unkari Seuran edustajina tri Väinö Kaukonen ja sihteeri Toivo Salonen.

Kesäkuun 22 ja 23 päivänä saapui niinikään maahamme unkarilainen jalkapallojoukkue "Csepeli Vasas" osallistuakseen TUL:n liittojuhlille. Vieraita oli vastassa seuramme varapuheenjohtaja Arthur Rönnqvist, johtaja Lajos Kovács ja muita seuran jäseniä.

Heinäkuussa vieraili maassamme neljämiehinen maattoripyöräjoukkue johtajineen osallistuen Suomen Moottoriliiton järjestämiin maantieajoihin.

AAVASAKSALLA JUHANNUSAURINKOA KATSOMASSA

Muutama päivä ennen juhannusta asiainhoitaja Mária Balogh, lähetystöavustaja Rezsö Mikola ja seuran sihteeri matkustivat Kemiin, Rovaniemelle ja Yllästunturille tutustumaan seuran toimintaan ja katsomaan Lapin nähtävyyksiä. Kaikkialla unkarilaiset otettiin ystävällisesti vastaan ja matka oli kokonaisuudessaan erittäin onnistunut.

UNKARILAISILLA YLEISURHEILIJOILLA MENESTYSTÄ HELSINGISSÄ

Kansainvälisissä yleisurheilukilpailuissa Helsingin stadionilla 16—17 päivinä heinäkuuta vieraili unkarilaisia urheilijoita. 800 metrin juoksussa unkarilainen I. Barkanyi tuli ensimmäiseksi ajalla 1.51,5 ja unkarilainen J. Bakos kolmanneksi ajalla 1.51,7. Unkarilaiset József Kovacs ja Miklos Szabó saavuttivat kaksoisvoiton 5.000 metrin juoksussa ajoilla 14.08,2 ja 14.18,3. Unkarilainen Jószef Szecsenyi heitti kiekkoa 52,24.

UNKARILAINEN NÄYTTELY JYVÄSKYLÄSSÄ

Suomi-Unkari Seura järjesti 22—28. 7. välisenä aikana Jyväskylän Kasvatusopillisessa Korkeakoulussa suuren unkarilaisen kirjailijan Mór Jókain elämää ja tuotantoa sekä Unkarin kansantaidetta esittelevän näyttelyn. Sen avauksen suoritti seuran puheenjohtaja maisteri Ele Alenius todeten, että tämänkin näyttelyn tarkoituksena oli osaltaan edistää Suomen ja Unkarin kansojen kulttuurisuhteiden kehittymistä.

Tämän jälkeen Jyväskylän kesäyliopistossa luennoiva unkarilainen tiedemies tri György Lakó piti erittäin mielenkiintoisen Mór Jókain elämää ja tuotantoa esittelevän puheen. Mór Jókai on Unkarin kansan lemmikki, puhuja totesi. Hänen teoksiaan luetaan jatkuvasti ja häntä ihaillaan Petöfin jälkeen maan huomattavimpana kansalliskirjailijana. Esitys palkittiin runsain suosionosoituksin.

Tri Lakón puheen jälkeen tri Väinö Kaukonen piti Unkarin kansantaidetta valaisevan esitelmän. Ennenkuin kutsuvierasyleisö ryhtyi lähemmin tutustumaan näyttelyyn, lähetystöavustaja Rezsö Mikola kiitti kaikkia näyttelyn järjestelyyn osallistuneita henkilöitä uhrautuvasta työstä, jota he olivat tehneet näyttelyn aikaansaamiseksi Jyväskylään.

Näyttely oli sijoitettu kahteen luokkahuoneeseen ja niiden välissä olevaan eteisaulaan. Toinen huoneista oli omistettu pääasiassa Jókain näyttelylle ja toinen Unkarin kansantaiteelle. Eteisaulassa taas oli Suomi-Unkari Seuran toimintaa esittelevä näyttelypöytä, suurikokoinen Unkarin kartta ja näyttelyviikon aikana esitettävien unkarilaisten elokuvien mainostaulu.

Jókain näyttelyssä oli 7 isokokoista taulua, joissa havainnollisesti ja mielenkiintoisesti kuvattiin kirjailijan elämää ja tuotantoa. Keskellä huonetta oli pöytä, johon oli asetettu 15 suomenkielelle käännettyä, Jyväskylän Kasvatusopillisen Korkeakoulun kirjastossa olevaa Jókain teosta sekä joitakin ruotsin- ja unkarinkielisiä teoksia. Kansantaidetta esittelevässä huoneessa oli toistasataa unkarilaista näyttelyesinettä: käsitöitä, keramiikkaa ja puuveistoksia. Erikoista ihastusta herättivät unkarilaiset kansantanhupuvut.

Näyttelyviikon aikana esitettiin Jyväskylässä ensi kerran unkarilaisia elokuvia. Loistavan musiikkielokuvan "Erkel'in" lisäksi jyväskyläläinen yleisö sai tutustua unkarilaisiin värifilmeihin "Häät Ecserissä", "Munkácsyn taidetta", "Lisztin II unkarilainen rapsodia" ja "Kauneuden ja voiman juhla".

PROFESSORI ITKONEN KUUKAUDEKSI UNKARIIN

Unkarin tiedeakatemia on kutsunut professori Erkki Itkosen kuukauden kestävälle matkalle Unkariin. Professori matkusti Helsingistä elokuun 11 päivänä.

Sihteeri

Jyväskyläläisiä tutustumassa Suomi—Unkari Seuran näyttelyyn.

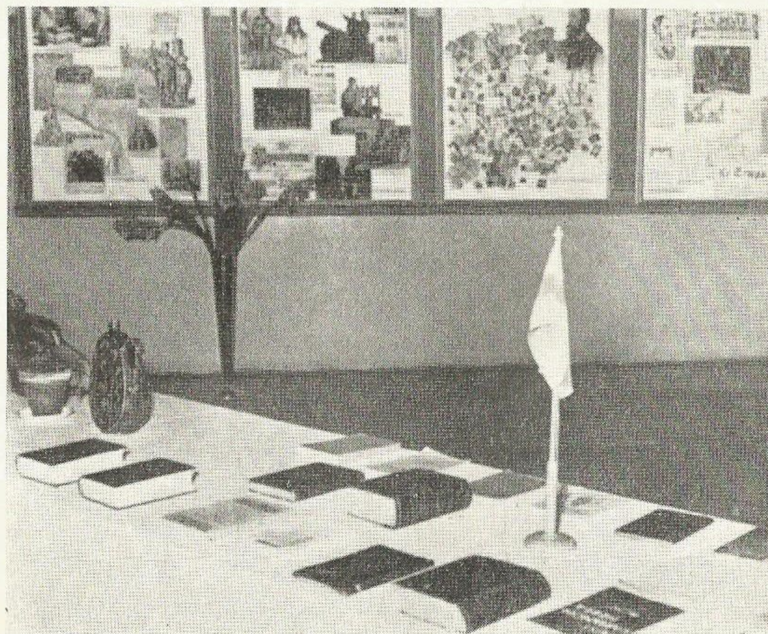
"Suomi-Unkari"-lehden lukijoille

Jotta "Suomi-Unkari"-lehti kehittyisi yhä paremmaksi ja monipuolisemmaksi, yhä enemmän lukijakuntamme vaatimuksia ja tarpeita vastaavaksi, lehden arvoisia lukijoita pyydetään hyväntahtoisesti kirjoittamaan toivomuksistaan, arvosteluistaan ja parannusehdotuksistaan lehden toimitukselle.

Lehden toimitus olisi kiitollinen, jos sen ja lukijakunnan kesken syntyisi vilkas ja läheinen vuorovaikutus molempien osapuolten tyydytykseksi. Kirjeet pyydetään lähettämään "Suomi-Unkari"-lehden toimitukselle, Mikonkatu 8 A 13, Helsinki.

Tri Lakó (oikealla) suoritti Mór Jókai-näyttelyn esittelyn, vasemmalla Jyväskylän kulttuurielämän edustajia. Alakuvassa Jókai-näyttelyn esineitä.

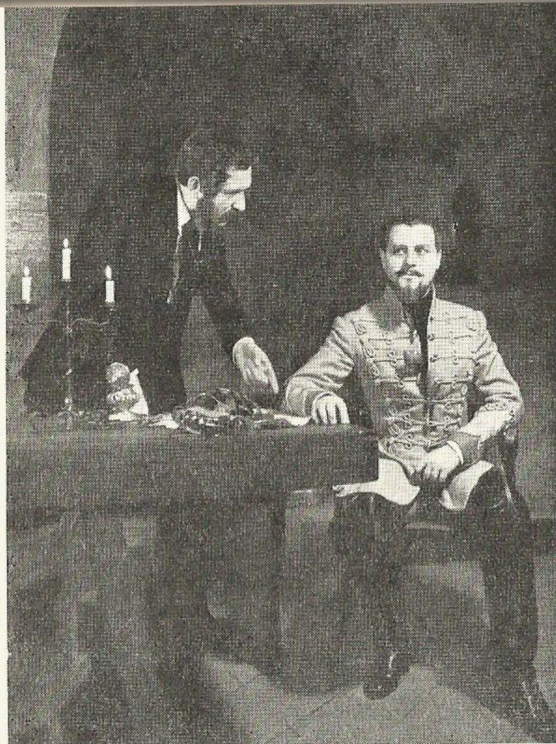

Kohtaus Vörösmarthy'in näytelmästä "Csongor ja Tünde". Viereisellä sivulla kuva József Katonan näytelmästä "Bánk bán" Budapestin Kansallisteatterissa.

"Unkarilaisen näytelmän viikko"

Unkarin näytelmä- ja elokuvakirjailijain liitto, kirjailijaliitto, sanomalehtimiesten valtakunnanliitto ja opetusministeriö järjestivät kesäkuun lopussa Budapestissä "Unkarilaisen näytelmän viikon". Juhlaviikon aikana esittivät sekä pääkaupungin että maaseudun teatterit parasta ohjelmistoaan. Juhlaviikon avajaisina oli klassillisen unkarilaisen kansallisnäytelmän József Katonan kirjoittaman "Bánk bán'in" juhlanäytäntö Kansallisteatterissa. Edelleen esitti Kansallisteatteri juhlaviikon aikana Gergely Csikyn (19. vuosisadalla elänyt näytelmäkirjailijaklassikko) näytelmän "Saippuakuplia", Zsigmond Móriczin näytelmän "Herra huvittelee", joka kuvaa ylhäisön rappiota, sekä Kossuth-palkinnon saajan Ernö Urbánin satiirin "Nousukas". Myös valtionooppera osallistui juhlaviikon viettoon esittäen mm. kahden etevän unkarilaisen teoksia: Béla Bartókin baletin "Herttua Siniparran linna" ja Zoltán Kodályn kansanlaulunäytelmät "Székelyin kehruutupa" ja "János Háry". Unkarin kan-

Kohtaus Gyula Illyésin Kossuth-aiheisesta näytelmästä "Soihtu" József Katona-teatterissa.

sanarmeijan teatterissa ja Madách-teatterissa esitettiin kahden nuoren unkarilaisen kirjailijan näytelmät, László Sólyomin "Huominen tulee tämän päivän jälkeen" ja Miklós Hubayn näytelmä "Unkarin kesä". Myös Nuorisoteatteri esitti uuden unkarilaisen näytelmän, Pál Szabón ja Sándor Balázsin huvinäytelmän "Kyyhkysenpesä" sekä Mihály Földesin dramatisoinnin Jókain romaanista "Kivisydämisen miehen pojat". Edelleen Nuorisoteatteri esitti Géza Hegedüsin historiallisen näytelmän "Matthias-kuningas Debrecenissä" ja László Hársin näytelmän "Salainen paikka".

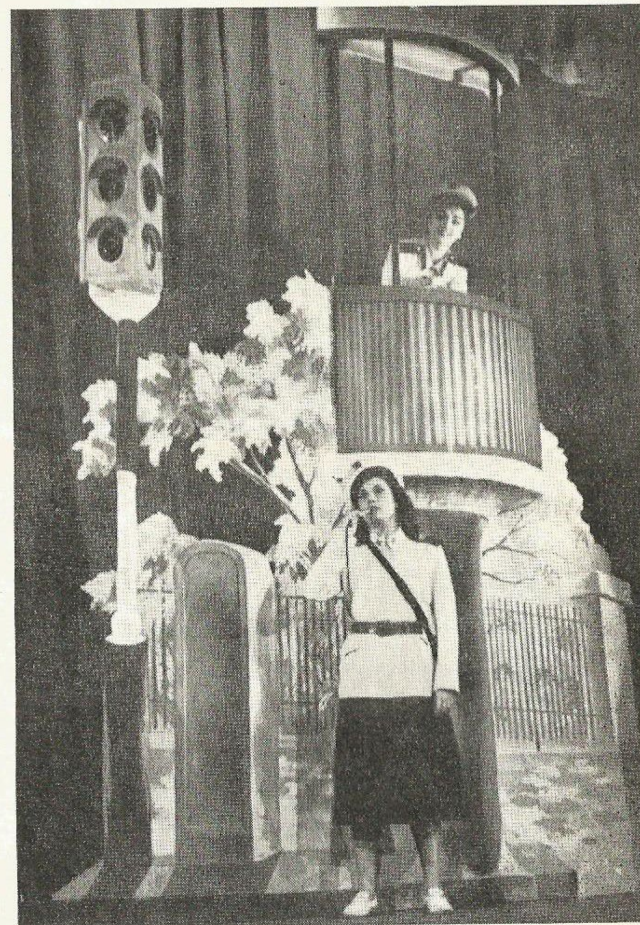
Pääkaupungin operettiteatteri, huvinäytelmäteatteri, ulkoilmanäyttämö, pääkaupungin pieni teatteri ja valtion maaseututeatteri esittivät unkarilaisia operetteja ja huvinäytelmiä. Maaseutunäyttämöt esittivät Madách-teatterissa klassillisia teoksia, huvinäytelmiä ja uusia kotimaisia operetteja budapestiläiselle yleisölle. Useat Budapestin suuret elokuvateatterit esittivät viikon aikana unkarilaisia elokuvia osoittaen myös siten teatterin ja elokuvan kiinteätä yhteyttä.

Unkarilaisen näytelmän viikko oli havainnollisena todistuksena kansallisen näytelmäkirjallisuuden ja näyttelijätaiteen rikkaudesta.

"Lauantai-iltapäivä"

Operetit ovat aina suosittuja. Ne eivät huvita ainoastaan nuorisoa, vaan saavat myös varttuneemman väen hyvälle tuulelle ja herkkään mielenvireeseen. Budapestissä esitetään edelleen vanhoja Lehárin ja Kálmánin operetteja, mutta perinteiden arvostamisen ohella saavuttavat suurta menestystä myös nykyaikaiset operetit, jotka kuvaavat tavallisen elämän tapahtumia.

Hauska musiikkihuvinäytelmä "Lauantai-iltapäivä", jonka ovat laatineet István Békeffy ja Dezsö Kellér, on Budapestissä esitetty jo lähes 100 kertaa. Tämä operetti kuvailee nykypäivän elämää ja kertoo kolmesta tytöstä, jotka kaikki ovat valinneet "housuammatin". He ovat linja-autontarkastajan, Kerekes-sedän kolme tytärtä: ensimmäinen heistä on linja-auton kuljettaja, toinen liikennepoliisi ja kolmas autonkuljettaja. Nuo kolme nuorta ja sievää naisten tasa-arvoisuuden edustajaa ovat aivan yhtä rakastettuja kuin heidän kanta-äitinsä entisajan operetteissa. Rakkaus ei kuitenkaan suju ilman kommelluksia ja

Kohtaus "Lauantai-iltapäivä"-operetin ensimmäisestä näytöksestä.

niiden keskipisteenä on linja-autonkuljettaja Anna.

Tapahtumat alkavat siitä, kun Anna ei pysty vaihtamaan erään nuoren ja komean matkustajan, erään insinöörin tarjoamaa sadan forintin seteliä. Siitä aiheutuneessa riidassa insinööri loukkaa Annaa, joka puolestaan järjestää hänelle "operettikoston": autokiertomatkan sijasta hän ottaa suuttuneen nuoren miehen kanssaan koko elämän kestävälle matkalle. Ja jo ensimmäisen suudelman jälkeen hän pystyy myös "vaihtamaan".

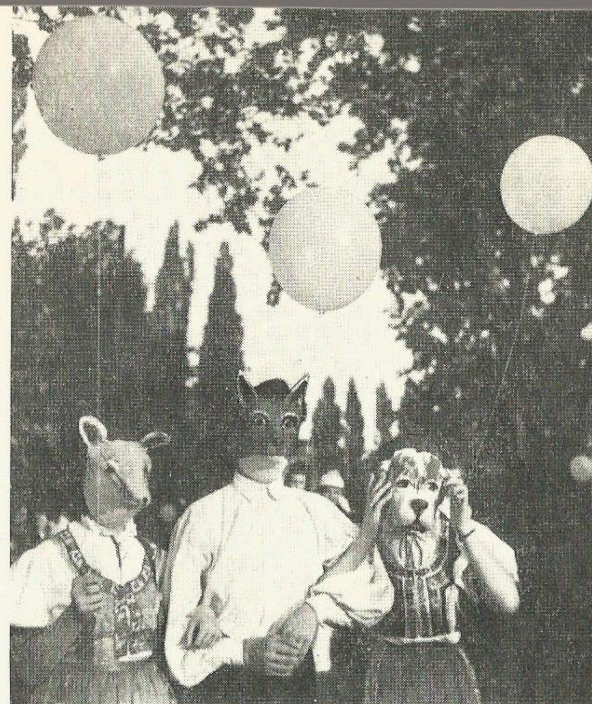
Szabolcs Fényesin säveltämä musiikki säestää kolmen tytön tarinan romanttisia lauluja ja hilpeitä käänteitä. Operetin kolmessa näytöksessä esitetään kolme viikonloppua, joiden aikana nuo kolme tyttöä löytävät elämäntoverinsa.

Joka näytännössä osoittaa täysi katsomo suosiota "Lauantai-iltapäivän" esityksille. Ei ainoastaan nykyajan elämän lystikäs tarina, vaan myös oivalliset näyttelijäsuoritukset viehättävät yleisöä. Tivadar Bilicsi, eräs Unkarin pidetyimpiä koomikoita esittää Kerekes-sedän, kolmen tytön isän osaa, Arpád Latabár on kömpelö insinööri ja Ida Turay Annan osan esittäjä.

Budapestin nuorten suurkarnevaali

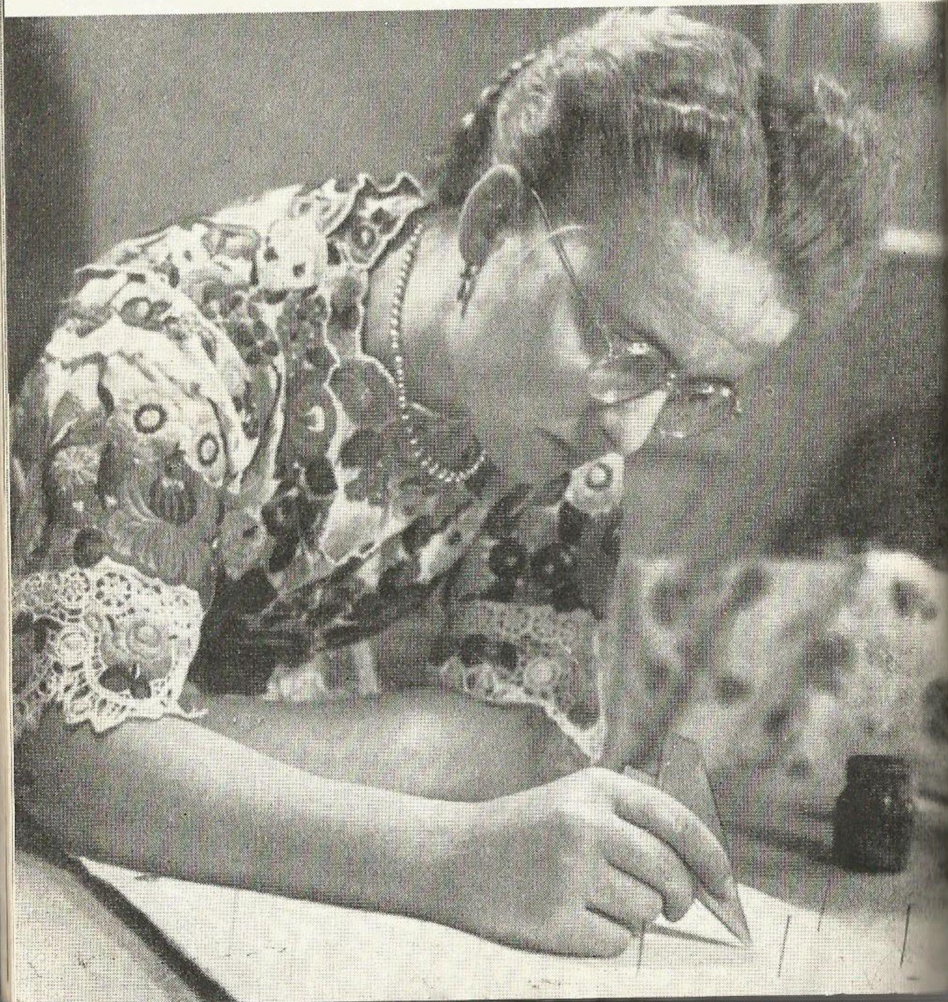
Budapestin nuorison rauhankokouksen yhteydessä järjesti pääkaupungin nuoriso kesäkuun 12 päivän iltana kaupungin metsikön sankari-aukiolla iloisen karnevaalin. Värikkäänä virtana tulvi pääkaupungin nuoriso tuolle kohtauspaikalle. Lähes puolitoistatuhantisen kulkuemarssin jälkeen jakoivat Prinssi Karnevaali ja nuorison arvostelulautakunta pääkaupungin kolmelle parhaalle kaupunginosalle palkinnot mielikuvitusrikkaimmista puvuista.

Sen jälkeen aloitti Prinssi Karnevaali tanssin. Iloinen juhla kesti myöhäisiin yön tunteihin saakka.

Talonpoikaistyttöjä Budapestin taideteollisuuskorkeakoulussa

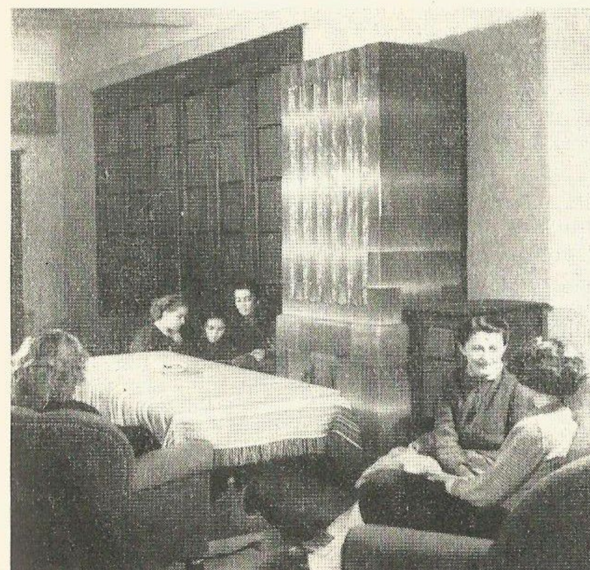
Budapestin taideteollisuuskorkeakoulussa opiskelevat tämän alan tulevat taiteilijat. Rehtejä nuoria ihmisiä he ovat, ja suurin osa heistä on kotoisin maaseudulta. Eräs heistä, Kalocsasta saapunut tyttö Margit Kiss, kertoo kuinka hän ja hänen ystävättärensä pääsivät korkeakouluun:

”Taiteilijat ja taiteen opiskelijat käyvät usein Kalocsassa, missä kansantaide on monipuolisesti kehittynyttä. Myös taideteollisuuskorkeakoulun oppilaita vierailee varsinkin kesäloma-aikoina pienessä kaupungissamme. He kertovat sen nuorille paljon kauniita asioita koulustaan, siitä mitä he opiskelevat ja miksi he aikovat tulla. Näin ovat monet Kalocsan tytöt ja pojat saaneet halun opiskella. Myös meille, minulle ja parhaalle ystävättärelleni Teréz Pécsille, kävi siten. Ylioppilaiden kertomuksista saamamme vaikutteet innostivat meitä kolme vuotta sitten pyrkimään korkeakouluun. Toiveemme täyttyi ja saatoimme pian ryhtyä työhön.”

Molempien tyttöjen vanhemmat ovat tavallisia talonpoikia. Myös

Yllä teknillinen opettaja István Vermes neuvoo Margit Kissiä kangaspuiden ääressä.

Vasemmalla tytöt ylioppilasasuntolan seurusteluhuoneessa opiskelutovereiden parissa. Viereisellä sivulla Teréz Pécsi käsityömallia suunnittelemassa.

tytöt ovat työskennelleet pelloilla. Vapaahetkinään he piirsivät, maalasivat ja ompelivat aivan kuten monet muut heidän pikku kaupunkinsa tytöt, joiden sormet "sirottelevat" koreita kukkia.

Ensimmäisenä vuonna molemmat talonpoikaistytöt suorittivat taideteollisuuskorkeakoulun valmistavan oppikurssin. Menestyksellisen tutkinnon jälkeen heistä tuli korkeakoulun oppilaita. He saivat myös opintoapurahan. Sillä he maksoivat oppilaskodin täysihoitomaksun ja heille jäi vielä sievoiset taskurahatkin.

Kolmessa vuodessa valmistuvat molemmat Kalocsan talonpoikaistytöt taiteilijoiksi Unkarin tekstiiliteollisuuden palvelukseen.

Unkari ja jalkapalloilun maailmanmestaruus

Maailmanmestaruudesta ja Rimet-Cupista käyty yhdeksäntoistapäiväinen, valtava kamppailu on päättynyt ja tuotti — kuten monet muut maailmanmestaruuskamppailut — suuren yllätyksen. Länsi-Saksan joukkueesta tuli maailmanmestari, mistä sen ensi kädessä on kiittäminen erinomaista kuntoaan ja innokasta peliään.

Unkarin maajoukkueen, joka kilpailujen aikana pelasi suurenmoisesti aina loppuotteluun saakka, oli tyydyttävä toiseen sijaan. Myös tämä on erinomainen saavutus, varsinkin kun ottaa huomioon, että unkarilaiset jalkapalloilijat kolmen viikon aikana pelasivat viisi ottelua ja kävivät maailmanmestaruusareenalla 480 minuuttia kestäneen kovan ja voimia kysyneen kamppailun. Ei koskaan aikaisemmin ole jalkapalloilun maailmanmestaruuskisoihin osallistunut niin monta vahvaa ja hyvin valmennettua joukkuetta kuin tänä vuonna. Ja Unkarin joukkueen oli oteltava kaikkein vaarallisimpia vastustajia vastaan. Ei ollut vähäpätöinen tehtävä neljän päivän kuluessa voittaa kaksi parasta eteläamerikkalaista joukkuetta. Unkarin maajoukkueen saavutusten arvoa kohottaa vielä se, että sen urheilijamainen peli ja voitot saavuttivat tunnustusta koko maailman asiantuntijoiden taholta. "World Sports"-lehden toimittaja Willy Meisl teki eri havainnoistaan seuraavan yhteenvedon:

"Sanoin Rio de Janeirossa suoritettujen maailmanmestaruusottelujen jälkeen, että Uruguay oli maailmanmestari ja Brasilian joukkue maailman paras. Nyt voin sanoa samaa, mutta vain toisista osanottajista! Länsi-Saksa on maailmanmestari ja Unkarin joukkue maailman paras. Niin, minä väitän, että se on parhain . . . Unkarin joukkue voi tyydytyksellä todeta suorittaneensa maailmanmestaruuskilpailujen suurimmat urotyöt, voittaneensa Brasilian ja Uruguayn joukkueet."

Samanlainen mielipide on "Reuterin" urheilutoimittajalla Vernon Morganilla. Hän kirjoitti jalkapalloilun maailmanmestaruuskisoista mm. seuraavaa: "Vaikka Länsi-Saksa voitti vuoden 1954 maailmanmestaruuden, eivät länsisaksalaiset kuitenkaan voi väittää, että heidän joukkueensa olisi ollut paras. Bernissä oli kaikkien asiantuntijain keskuudessa yksimielinen mielipide, että maailmanmestaruuskilpailujen paras oli Unkarin joukkue."

Unkarin maajoukkue esitti aivan yhtä hyvää peliä koko maailmanmestaruuskilpailujen ajan. Sen ensimmäinen vastustaja, Etelä-Korea, ei ollut Unkarin joukkueelle vaikea voitettava. Tulos 9—0 puhuu puolestaan. Toinen ottelu osoittautui vaikeammaksi. Länsi-Saksan joukkue osoitti jo siinä — varamiehisenäkin — mitä se osasi. Ja kuitenkin Unkarin maajoukkue, jonka jäsenet ovat tottuneet yhteispeliin toistensa kanssa, voittivat länsisaksalaiset numeroin 8—3. Tässä ottelussa sattui tuo valitettava tapaus, jolla oli vahingollinen vaikutus maailmanmestaruuskilpailujen loppuottelun tulokseen: Ferenc Puskás, Unkarin joukkueen kapteeni ja paras hyökkääjäpelaaja, loukkaantui erään saksalaisen puolustajan liian kovan taklauksen ansiosta.

Sitten seurasivat vaikeimmat ottelut, jotka kuitenkin samalla kertaa olivat Unkarin maajoukkueen suurmenestyksiä: voitokkaat pelit Brasiliaa ja Uruguayta vastaan.

Varsinkin 4—2 voitto Brasilian joukkueesta oli arvokas, koska brasilialaiset tullessaan tuntemaan Unkarin yksitoistikon etevämmyyden ryhtyivät liian kovaan peliin. Unkarilaiset jalkapalloilijat kuitenkin säilyttivät mielenmalttinsa ja heidän urheilijamainen käyttäytymisensä sai osakseen yleistä tunnustusta. Esim. "Parisien Liberé"-lehti kirjoitti tuosta ottelusta: "Brasilialaiset aiheuttivat pelissä erittäin epämiellyttäviä välikohtauksia ja osoittivat siten, etteivät kykene häviämään ottelua. Unkarilaiset ottelivat järkevästi ja innolla . . ."

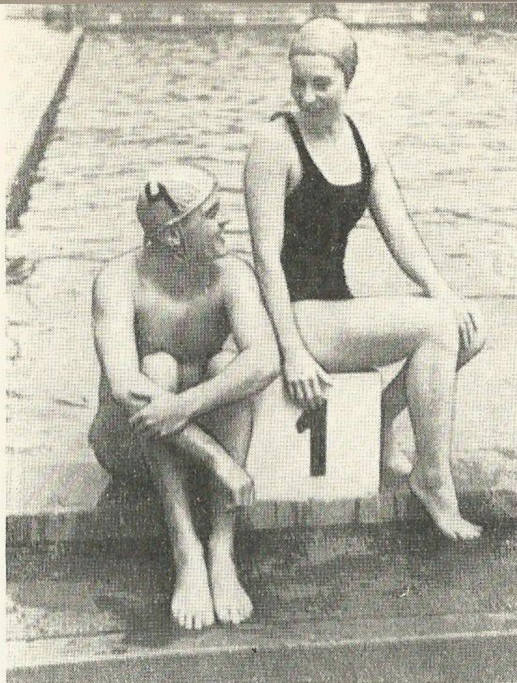
Pelistä Uruguayta vastaan muodostui vielä vaikeampi kamppailu, mutta se oli kuitenkin paljon kauniimpi ja urheiluhenkisempi. Zürichissä ilmestyvä "Sport" otsikoi tästä ottelusta laatimansa selostuksen sanoin "Jalkapalloilun mainosta" . . . "Unkarin ansaittu voitto", jne. Myös vastustaja tunnusti Unkarin maajoukkueen menestyksen.

4—2 voiton saavuttaminen oli vaikean työn takana, ja se onnistui vasta jatkoajalla. Myös tähän otteluun osallistui varamiespelaajia.

Nämä molemmat vaikeat ottelut koettelivat niihin osallistuneiden parhaiden unkarilaisten pelaajien voimia. Heidän lepoaikansa ennen loppuottelua oli riittämätön. Johtajat havaitsivat, että joukkueen kokoonpanossa oli jälleen suoritettava muutoksia. Puskás, joka tuskin vielä oli toipunut loukkaantumisestaan, pantiin jälleen pelaamaan, Czibor sijoitettiin taktillisista syistä oikeaksi laitahyökkääjäksi ja Mihály Tóth vasemmaksi laitahyökkääjäksi. Unkarin maajoukkue aloitti sateen pehmentämästä, huonosta kentästä huolimatta pelinsä erinomaisesti ja johti jo 9 minuutin kuluttua 2—0. Kuitenkin alkoi aikaisempien ottelujen aiheuttama hermostollinen uupumus pelin kestäessä vaikuttaa yhä voimakkaammin, ja kahdeksan minuuttia ennen ottelun päättymistä tuotti Rahnin ampuma matala laukaus Länsi-Saksalle 3—2 voiton.

Tämä ottelu oli 32:s Unkarin maajoukkueen suorittama ottelu vuoden 1950 toukokuun jälkeen, ja noista 31:stä tämän edellisestä se ei ollut ainoatakaan hävinnyt. Unkarin joukkue ampui maailmanmestaruusotteluissa enimmän maaleja, yhteensä 27, ja Kocsis, Unkarin joukkueen oikea välihyökkääjä, osoittautui parhaaksi hyökkääjäksi ampuen 11 maalia.

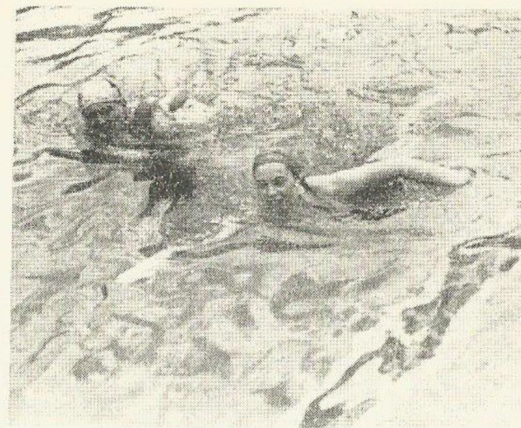
"On epäilemättä tuskallista, kun Unkarin joukkue hävisi loppuottelussa", lausui Unkarin ruumiinkulttuurin ja urheilun valtakunnallisen viraston puheenjohtaja Gyula Hegyi ottelun jälkeen. "Kuitenkaan ei tämä tappio heitä mitään varjoa yli neljän vuoden pituiseen voittojen sarjaan eikä vähennä sen voiton arvoa, jonka Unkarin joukkue saavutti maailmanmestaruuskilpailuissa. Minun nähdäkseni ovat Unkarin joukkueen jäsenet alusta loppuun saakka kamppailleet urheilijamaisesti ja suurella innolla ja esittäneet korkeatasoista jalkapalloilua. Minä ja jokainen unkarilainen urheilun ystävä pidämme Unkarin jalkapallomaajoukkueen saavutuksia maailmanmestaruuskisoissa merkittävänä voittona."

Uinnin olympiavoittaja Kató Szöke ja olympiakisoissa kultamitalin voittaneen vesipallojoukkueen jäsen Kálmán Markovich ovat äskettäin menneet naimisiin. Harjoitusten jälkeen on hauska palata Szent István-torin laidassa sijaitsevaan kauniiseen kotiin (alla).

Yhteinen harjoitus uimahallissa.

Kató Szöke

Eräs Helsingin olympialaisten yllätyslajeista oli naisten 100 metrin vapaauinti. Tuossa lajissa saapui ensimmäisenä, suosikkien edellä maaliin vielä junioriikäinen Kató Szöke. Siten nuori uimaritar voitti olympialaisen kultamitalin jo ennen kuin oli saavuttanut Unkarin mestaruuden. Hänen tuloksensa ovat olympialaisten jälkeen parantuneet. Tuorein hänen tuloksistaan on uusi Unkarin ennätys naisten 100 metrin vapaauinnissa. Aika oli kansainvälisestikin katsoen hyvä, 1.05,4 ja kiinnitti huomion häneen. Se ilahdutti unkarilaisten urheilun ystävien mieliä ja oikeutti odottamaan nuorelta uimaritytöltä hyvää menestystä ylioppilaiden maailmanmestaruuskisoissa.

Kató Szöke on valmentautunut huolella ylioppilaskisojen uintikilpailuihin. Mutta ei ainoastaan niihin, vaan myös toiseenkin kypsyyskokeeseensa, saavuttamaan jo muutamien vuosien kuluttua taidehistorioitsijan diploomin.

”Viime kesänä sairastelin ja kykenin siksi — pitkän tauon jälkeen — vasta joulukuussa osallistumaan uintikilpailuihin”, hän vastaa kysymykseemme ja jatkaa välittömästi: ”Sitten alkoi vakava ja tarmokas työ. Varsinkin tämän kesän ylioppilaskisat kannustivat minua harjoittelussani. Harjoittelin joka päivä kolme tuntia, uin 4.000—4.500 metriä ja voimistelin kaksi tuntia. Kuntoni parantui nopeasti, mistä tulokseni ovat osoituksena. Olen osallistunut kauden jokaiseen kilpailuun. Vaikka tulokseni 1.05,4 on huomattava, uskon, etten ole vielä saavuttanut kuntoni korkeinta huippua.”

Määrätietoisuus, jolla nuori uintimestaritar edelleen valmentautuu kilpailuja varten, antaakin täyden aiheen uskoa hänen yhä parantavan tuloksiaan.

LYHYESTI UNKARISTA

IKIVANHAT SOITTOKOJEET HERÄÄVÄT UUTEEN ELOON... Kansantaiteen tutkimuslaitos on lähettänyt musikaalisesti lahjakkaita nuoria opintomatkalle maaseudulle antaen heille tehtäväksi etsiä ikivanhoja, enimmäkseen unhoon joutuneita vanhoja kansansoittimia sekä niiden valmistajia ja soittajia. Opintomatka tuotti lyhyessä ajassa yllättävän runsaita tuloksia: syrjäisten kylien pikku taloista löytyi puhallinsoittimia, niinsanottuja "serbialaisia säkkipillejä" (joita soitetaan käsivarsin painelemalla), "keuhkovoimalla" soivia unkarilaisia säkkipillejä sekä lukuisia ikivanhoja tamburiinin, sitran ja huilun muunnoksia. Kaikilla niillä on takanaan satojen vuosien historia, jota nuoret muusikot nyt tutkivat. He opettelevat myös käyttämään noita vanhoja soittimia.

KIERTÄVÄ NÄYTTELY BALATON-JÄRVEN YMPÄRISTÖSSÄ. Budapestin taidehalli on sijoittanut useihin rautatievaunuihin taidenäyttelyn, joka lähtee kiertomatkalle Balaton-järven rantamille. Siten voivat seudun asukkaat ja siellä oleskelevat lomanviettäjät tutustua Unkarin kuvataiteen ja taideteollisuuden moniin eteviin luomuksiin. "Näyttelysaleissa" on öljymaalauksia, grafiikkaa, akvarelleja, kaiverruksia, kuvitustöitä, pronssimitaleita ja erilaisia taideteollisuuden tuotteita, niiden joukossa myös muutamia teoksia Unkarin IV taidenäyttelystä. — Kiertävän näyttelyn ensimmäinen pysähdyspaikka oli Siófok. Juna viipyy kullakin paikkakunnalla yhden tai kaksi päivää ja näyttelymatka kestää kuukauden.

KANSAINVÄLINEN YLIOPPILASLEIRI BUDAPESTISSÄ. Työtätekevän Nuorison Liitto järjestää Budapestiin kansainvälisen ylioppilasleirin. Leirin vieraina on länsimaiden ylioppilasjärjestöjen jäseniä. Vieraita odotetaan Hollannista, Tanskasta, Itävallasta, Englannista, Belgiasta ja Suomesta. Kaksiviikkoisena leiri-aikanaan vieraat tulevat seuraamaan XII. akateemisia kesäkisoja sekä käymään Sztálinvárosissa ja Balaton-järvellä. Edelleen heille tarjoutuu tilaisuus tutustua muutamiin yliopistoihin, oppilaskoteihin ja maatalouden tuotanto-osuuskuntiin. Budapestissä tutustutaan nuorten pioneerien rautatiehen, Csillebèrcin pioneerileiriin ja kaupungin eri alueiden pioneeritaloihin.

50 UUTTA KIRJAA. Kaunokirjallisuuden kustantamon kolmannen vuosineljänneksen ohjelmassa on yli 50 unkarilaisen ja ulkomaalaisen klassillisen ja nykyaikaisen teoksen julkaiseminen. Magda Soón uuden romaanin "Vahvat siteet" aiheena on kansojen taloudellinen yhteistyö. Tibor Cseres on kirjoittanut riisinviljelijätalonpoikien muuttunutta elämää kuvailevan romaanin. Miklós Vidorin romaani kuvailee moraaliseen rappioon suistunutta nuorisoa, joka kuitenkin lopulta löytää itsensä. Mielenkiintoinen on Virág Móriczin teos, joka kertoo pienyrityksen palveluksessa olevien naispuolisten työntekijäin elämästä. Zsigmond Remenyikin romaani "Velvollisuudentunto" kritisoi unkarilaisen "ylhäisön" elämää.

Unkarin klassikoiden teoksia julkaistaan runsaasti, mm. 16. vuosisadalla eläneen suuren unkarilaisen lyyrikon Bálint Balassan valitut runot sekä 19. vuosisadalla eläneen runoilijan ja kriitikon József Bajzan valitut arvostelut. Suuren kysynnän johdosta julkaistaan 1930-luvun proletaarirunoilijan Attila Józsefin kootut runot uutena, liitupaperille painettuna laitoksena. Edelleen ilmestyy lähes 500-sivuinen kokoelma kauneimpia unkarilaisia kansanrunoja ja uusi nide Jókain teosten sarjassa.

Kansandemokraattisten maiden kirjallisuuden tuotteista mainittakoon erityisesti puolalaisen runoilija Broniewskin valitut runot ja bulgarialaisen kirjailijan Kareslawoffin romaani. Rauhan puolesta taistelevan länsimaisen kirjallisuuden parhaista luomuksista herättävät erityistä mielenkiintoa eräs amerikkalainen ja eräs ranskalainen teos: Howard Fastin romaani "Sacco ja Vanzetti" sekä André Stilin teos "Pariisi on puolellamme". Michael Wilsonin romaani "Sinkkikaupunki" käsittelee meksikkolaisten kaivostyöläisten nykyistä taistelua heidän kapitalistisia riistäjiään vastaan.

Ulkomaalaisten klassikkojen teosten rivistä löydämme mm. Aristophaneen huvinäytelmiä, La Fontainen eläintarinoita, Tshy-Jyanin runoja ja Balzacin romaanin "Särkyneitä haaveita". Se on ensimmäinen nide suurella mielenkiinnolla odotetusta sarjasta "Maailmankirjallisuuden klassikkoja". Henry Fieldingin 200-vuotiskuolinpäivän johdosta lokakuussa julkaisee kaunokirjallisuuden kustantamo hänen romaaninsa "Jonathan Wild". Edelleen ilmestyy unkarinkielinen uusintapainos Lope de Vegan valituista näytelmistä.

"VIINIMUSEO" BADACSONYSSA. Badacsonyn kuuluisan viininviljelysseudun valtiontilan työntekijät ovat innokkaasti pyrkineet yhä kohottamaan unkarilaisten viinien hyvää mainetta. Nyt on ylipuutarhuri Béla Vajkai laatinut suunnitelman ensimmäisen unkarilaisen viinimuseon perustamiseksi. Valtiontilan työntekijät tulevat omin voimin rakentamaan museon, josta tulee muodoltaan aitoa Bakonyn kansanomaista rakennustyyliä edustava.

Syksyllä avattava museo esittelee harvinaisen kokoelman. Sen kellarissa nähdään historiallisen viininviljelysseudun eri viinien kuuluisia sekä vanhoja että uusia vuosikertoja.

KIVIKAUTINEN MAJA LÖYTYI KAIVAUKSISSA KAPOSVARISSA. Transdanubiassa sijaitsevan Kaposvárin kaupungin tienoilla on ollut asutusta jo ikivanhoina aikoina. Kaupungin museon toimesta äskettäin suoritetut kaivaukset ovat levittäneet uutta valoa tuohon asutushistoriaan. Tutkijat tekivät kaivauksien aikana mm. erään arvokkaan löydön kaupungin koillisosassa: nuoremmalla kivikaudella eläneen ihmisen tuhoutuneen majan. Kaivauksessa löytyneiden jäännösten perusteella on voitu uudelleen hahmoitella tuo rakennus. Majan sisällä oli suuri määrä käyttöesineitä, pääasiallisesti työkaluja, keittokauhoja, solkia jne. sekä valaistukseen käytetty lamppu.

VIERAIDEN KIELTEN OPETUKSEN KEHITYS. Keskikoulussa voivat oppilaat venäjänkielen ohella opiskella myös muita vieraita kieliä. Kymnaasien humanistisilla luokilla opetetaan saksaa, ranskaa, englantia, italiaa ja latinaa pakollisina aineita, kun taas luonnontieteellisillä luokilla kieltenopetus ei ole pakollista.

Syyskuussa alkavana kouluvuotena vieraiden kielten ja latinan opetusta kehitetään edelleen. Niinpä otetaan vieraat kielet kansantalouden, maatalouden ja käsityötekniikan opetuksessa ohjelmaan vapaaehtoisina oppiaineina. Vieraat kielet sisältyvät jo nyt vapaaehtoisina oppiaineina kaikkien yliopistojen ja korkeakoulujen opinto-ohjelmaan. Yli kolmasosa lääketieteen opiskelijoista on jo ilmoittautunut kielikursseille.

70-VUOTIAS KUVANVEISTÄJÄ ZSIGMOND KISFALUDY-STROBL PALKITTU PUNAISEN LIPUN TYÖANSIOMERKILLÄ. Kansantasavallan ministerineuvosto on myöntänyt Unkarin kansantasavallan etevälle taiteilijalle, kaksi

kertaa Kossuth-palkinnon saaneelle kuvanveistäjälle Zsigmond Kisfaludy-Stróblille Punaisen Lipun työansiomerkin hänen täyttäessään 70 vuotta.

Zsigmond Kisfaludy-Stróbl sai 70-vuotispäivänään vastaanottaa ulkomailta lukuisia onnentoivotuksia. Niinpä lähettivät professori A. I. Denisov VOKSin hallinnon nimissä ja Neuvostoliiton ansioitunut taiteilija Zamoshkin Pushkinille omistetun kuvataiteiden valtionmuseon puolesta sydämellisen tervehdysadressin. Neuvostoliiton tiedeakatemian presidentti A. Gerasimov kunnioitti onnittelusähkösanomalla Zsigmond Kisfaludy-Stróblia Gellert-kukkulalla olevan neuvostosankarien muistomerkin nerokkaana luojana.

KUNNIANOSOITUS ETEVILLE LÄÄKÄREILLE. Terveydenhoitoministeri Sándor Zsoldos myönsi heinäkuun 1 pnä lääkärien ja terveydenhoitajien liiton kokouksessa 29 lääkärille arvonimen "etevä lääkäri" ja 68 lääkärille arvonimen "ansioitunut lääkäri". Ministeri lausui tilaisuudessa mm. seuraavaa: "Unkarin kansantasavallan ministerineuvoston päätöksellä on heinäkuun 1 päivä, Unkarin edistyksellisen lääketieteen erään suurimman edustajan, Ignác Semmelweisin syntymäpäivä julistettu terveydenhoitoalan työntekijäin juhlapäiväksi. Tänä päivänä palkitaan lääkäreitä, jotka ovat saavuttaneet hyviä tuloksia yleisen terveydenhoidon ja therapis-prophylaktisen työn aloilla." Ministeri korosti, että terveydenhoitolaitoksen työntekijäin luova voima ja aloitekyky ilmenee monissa uusissa saavutuksissa. Sellainen on esimerkiksi sydämenlyöntimittari, joka on jo käytössä myös ulkomailla. Sztálinvárosilainen lastenlääkäri Gusztáv Pentz on keksinyt uuden suurimerkityksellisen menetelmän keskosten kuljettamiseksi. Yhtä merkittäviä ovat Imre Szmukin magnetokardioskooppiin tekemät parannukset ja apteekkari Gáza Hunfalvin keksimä eroittelukone. László Kulin on kehittänyt uuden menetelmän atropisten rintalasten parantamiseksi.

Etevien ja ansioituneiden lääkärien puolesta lausui yliopiston professori Ferenc Kovács kiitokset kunnianosoituksesta.

UNKARIN RADIO

lähettää suomenkielistä ohjelmaa joka päivä klo 7.30—8 ja klo 17.30—18 (Suomen aikaa) aaltopituudella 252,75 m ja klo 18.30—19 aaltopituudella 30,5 ja 25,19 m. Seuratkaa Unkarin kulttuuri- ja talouselämän tapahtumia Unkarin radion välityksellä. Keskiviikkoisin vastataan kuulijain kirjeisiin, sunnuntaisin on katsaus viikon tapahtumiin, myös toivekonsertteja järjestetään.

Kuulijoita pyydetään lähettämään toivomuksensa joko suoraan Unkarin radiolle os. Magyar Rádió, Budapest, Magyarország tai Suomi-Unkari Seuralle os. Mikonkatu 8 A 13 Helsinki.

Suomi-Unkari Seura

Toimisto: Mikonkatu 8 A 13, Helsinki, puh. 52 823, toimisto avoinna joka arkipäivä klo 9—17.

Puheenjohtaja: Ele Alenius, Meritullink. 32 C. 22, puh. 39 185.

Sihteeri: Toivo Salonen, Pengerk. 17 C 91, puh. 52 823 ja 72 219.

